

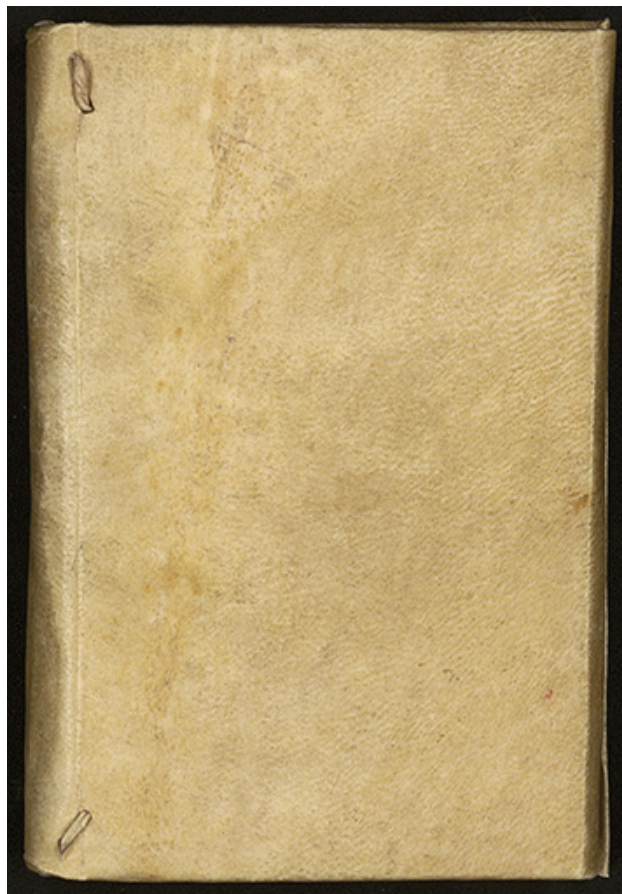
Bibliothèque numérique

medic@

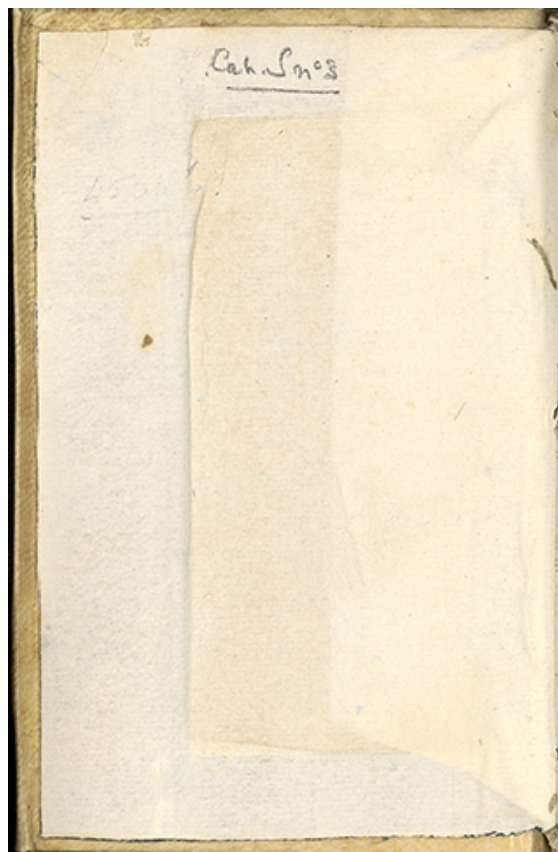
**De Gorris, Pierre. Formulae
remediorum quibus vulgo medicis
utuntur. Authore Petro Gorraeo
Bituricensi**

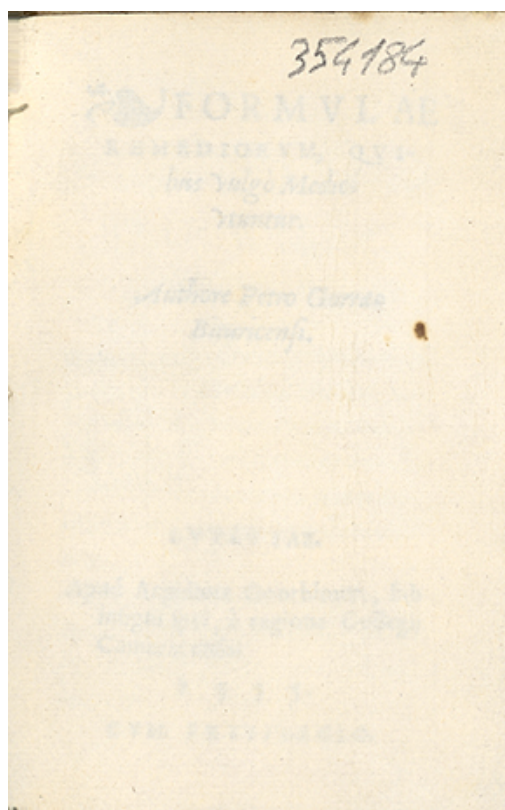
*Paris : Apud Aegidium Gourbinum, sub insigni spei,
è regione Collegii Cameracensis, 1555.*

Cote : 354184

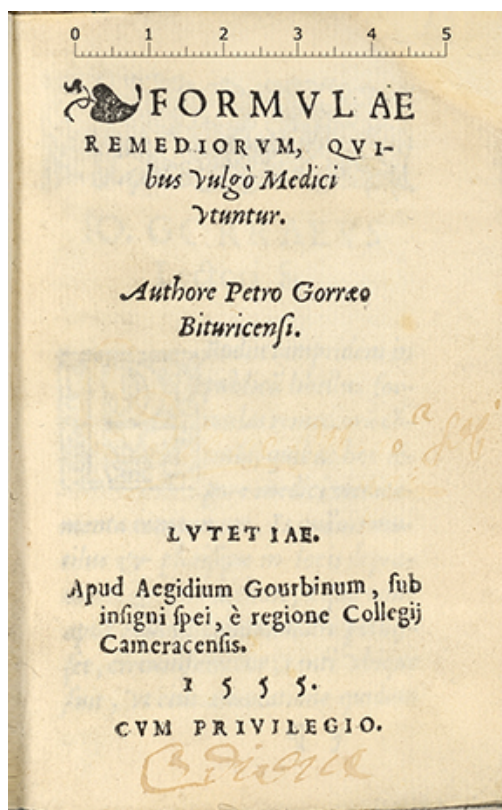

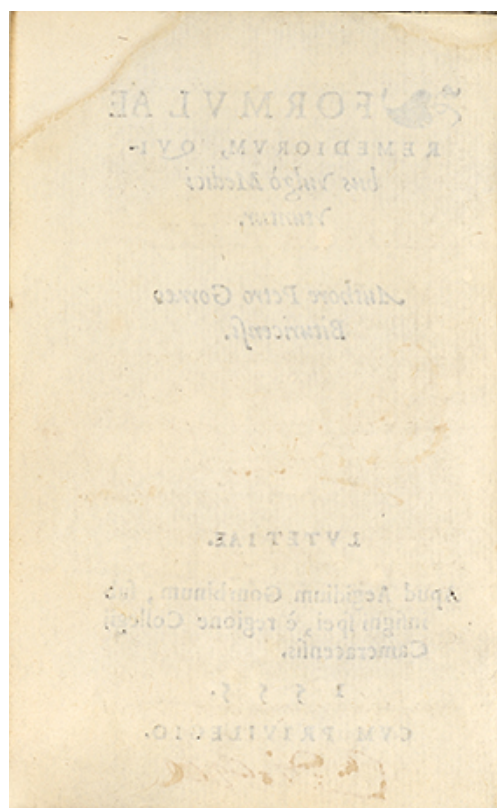

IO. GORRAEVS
Lectōri S.

Prodiit iam pridem in publicū libellus formulas remediorū cōtinuōs, quibus hoc tēpore medici medicamenta componunt. Is quāvis mutilus & plerisque in locis depravatus, & sine authore, à quo tamē apud multos commendari potuisset, circumferretur, tanti ubique fuit, ut eius amulatione quidam

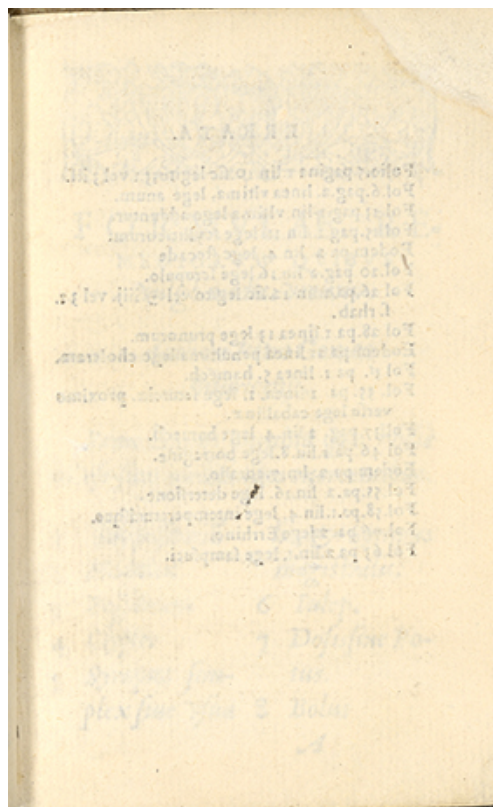
¶ ij

in Germania, rapto gloriam com-
parare soliti, de componendorum
miscendorumq; medicamentorum
ratione libros ediderint, & Vene-
tiis etiam typis excussus fuerit.
Antè enim quisque ferè cum si-
bi exarabat. Itaque non puta-
bam, donec excussus est, tam com-
munem esse, alioqui dudum in eo
prestissem quod nunc molior, ne-
que permissem tam lacerum &
corruptum in hominù manus per-
uenire. Id enim ego ad existima-
tionem meam magni referre arbi-
trabar, cui non minus parentis no-
men, quàm meum curæ esse debet.
Siquidem permulti ilque celebres
medici Parisienses sciebant formu-
las eas à patre meo primùm descri-
ptas

ptas fuisse, quibus ille senex iuue-
nes medicos domum suam fami-
liariter vērītates, Parisijs instrue-
bat. Nec tamen de iis publicandis
vnquam cogitavit. Huius enim
gloriæ deſiderio minimè teneba-
tur, qui poterat veram gloriā &
longe ampliſſimā grauioribus ſtu-
dijs ſcriptisque conſequi. Formu-
las tantum iſtas, tanquam maxi-
mè vulgares, medicina ſtudioſis
dictauit, quas illi auidius excepe-
runt, ſcripto in vnum contulerunt,
& inde amicis diſcipuliſque ſuis
communicarunt. Sic factum eſt,
vt illæ quaſi per manus traditæ,
nunc paſſim habeantur. Hæc ego
cū longo poſt tempore intellexiſ-
ſem (pater enim me adhuc puero
fato

fato functus est) coepi studiorum
eius monimenta, quæ moriens mul-
ta & præclara reliquerat, diligen-
tius scrutari. Laceras modò char-
tas & veluti sibyllæ folia, huc &
illuc dispersas deprehēdi, nec tamē
omneis, ex quibus præsentē libellū
reformaui. Quo quidē in opere ni-
hil de meo addidi, nihil detraxi, ni-
hil immutavi, sed ea etiā reliqui q̃
certò scio à latinis auribus abhor-
rere, tum quòd sciam patrem meū
hæc vulgò & pharmacopolis in-
telligenda dictatē noluisse affe-
ctare, se in re barbara malè latinū,
malèque disertū haberi, tum quòd
si ista aliquando, qualia erant, pla-
cuerunt, nunc etiā meliora facta,
non minus poterūt probari. Vale.

ERRATA.

Folio. 5. pagina 1. lin. 10. sic legito, 3. i. vel 3. i. f.
 Fol. 6. pag. 2. linea vltima, lege anum.
 Fol. 13. pag. 1. lin. vltima lege adduntur.
 Fol. 15. pag. 1. lin. 11. lege scylliticorum.
 Fol. 16m pa. 1. lin. 4. lege stecade
 Fol. 20. pag. 2. lin. 16. lege scrupulo.
 Fol. 26. pa. 2. lin. 12. sic legito vel 3. iij. vel 3. i.
 f. rhab.
 Fol. 28. pa. 1. linea 13. lege prunorum.
 Eodem pa. 2. linea penultima lege choleram.
 Fol. 31. pa. 1. linea 5. hamech.
 Fol. 35. pa. 1. linea. 1. lege saturtiz. proximo
 versu lege caballinz.
 Fol. 37. pag. 2. lin. 4. lege hamech.
 Fol. 46. pa. 1. lin. 8. lege borragine.
 Eodem pa. 2. lin. 7. corallo.
 Fol. 55. pa. 2. lin. 16. lege deterfione.
 Fol. 58. pa. 1. lin. 4. lege intemperaturisq.
 Fol. 76. pa. 2. lege Errhino.
 Fol. 63. pa. 2. lin. 1. lege sampfuci.

I
FORMVLAE RE-

MEDIORVM QVIBVS

Vulgò medici vtuntur.

Authore Petro Gorraeo

Bituricensi.

Remediorum nomina quæ hodiè
in vsu sunt medicinam exercentibus.

1	Suppositoriũ	lis, & Syrupus
2	Nodulus	magistralis.
3	Pessarium	6 Iulep.
4	Chyster	7 Dosis sine Po-
5	Syrupus sim-	tus.
	plex sine vsua	8 Bolus

A

9 Pillula	19 Sacculus.
10 Apozema	20 Scutum.
11 Mulsio	21 Cataplasma.
12 Pulvis	22 Emplastrum.
13 Electuarius	23 Vnguentum.
Lozenga. Ma-	24 Linimentum.
nus christi. 6	25 Frontale.
Opiata.	26 Cucufa & Se-
14 Conditu. Con-	micucufa.
serua.	27 Suffitus.
15 Pasta regia si-	28 Collyrium.
ue marciopanis	29 Nasale siue er-
16 Lohot siue E-	rhinum.
clegma.	30 Apophlegma-
17 Balneu &	tismus.
Semicupium.	Distillatu restau-
18 Epithema, si-	ratiuum.
ue fomentum.	

Quil us

QVIBVS MODIS RE²
mediorum quantitas di-
spensetur.

Herbæ dispensantur manipulis:
quorum nota est. m̄.

Flores pugillis: quorum nota p.

Radices granis, scrupulis, dra-
gmis, vncijs, libris: quorum
nota. g. ʒ. ʒ. ʒ. lb.

Liquores } eodem modo quo
Pulueres } & radices.

Fructus, numeris. i. ij. iij. iiij.

v. &c.

Ordo in decoctionibus ob-
servandus.

Radices primò in decoctioni-
bus ponantur, quoniam maiore e-
gent coctione quàm reliqua. Se-
cundò semina, Postremò flores,

A ij

quia nimia coctura vim suam, quæ
aëria est, amitterent.

De quibusdā simplicibus quæ
suis nominibus non appel-
lantur, sed tantum vniuer-
salibus.

Remolitiuorum nomine intel-
liguntur ista,

Malua,
Bismalua, siue Althæa,
Violaria,
Parietaria,
Mercurialis,
Achantha,
Brancha vrsina,
Beta.

Radix

3

*Radicum aperitiuarum nomine
intelliguntur,*

*Radices Apij,
Petroselin,
Brusci,
Asparagi,
Feniculi.*

*Florum cordialium siue com-
munium nomine intelliguntur,*

*Flores Violarum,
Borraginis,
Buglossæ.*

*Semina, quorum præcipuus est
usus, duplicia sunt, Calida & fri-
gida, & vtraque similiter dupli-
cia, maiora scilicet & minora.*

A ij

Herbarum capillarium nomine intelliguntur.
 Capillus veneris.
 Ceterae.
 Polytrichon.
 Adiantum.
 Scolopendria.

Suppositorium est remedium solidum, oblongum & rotundum, quod ano inditur, ut sphincterem irritet, & facultatem expultricem incitet ad vacuationem excrementorum.

Vtitur supposito tribus maxime de causis. Prima est stercoris educendi gratia, quod cum in recto intestino existat, chylum non requirit. Secunda, quando unus vel duo chylores prius iniectione non redeunt per anum, ut in colicis doloribus accidit. Tunc enim chylores alios indere periculosum est. Tertia est propter aegroti imbecillitatem, qui multo facilius glandem, quam

A iij

chsterem admittit.

Suppositorium fit ex melle co-
cto tantisper dum crassescat &
inspissetur. Mellinonnunquā sal
communis admiscetur, sal gēma,
stercus muris, agaricum vel hiera
simplex, si magis volumus stimu-
lare & irritare.

Exemplum ubi stercus edu-
cere volumus.

R. suppositorium ex melle: quod
si debilius existimas, quā ut fe-
ces mouere possit, subiungam.

R. suppositorium commune ex
melle acutum cum ʒ. s. salis com-
munis, vel ʒ. s. salis gemmæ, vel ʒ.
s. stercoris muris vet. ʒ. i. vel ʒ. s.
pulueris hieræ simplicis.

Fiunt etiam suppositoria ex sa-
pone

pone albo, seuo, lardo, candela, caule betae, vel Mercurialis, aut earum radiculis melle perunctis aut intinctis in oleo, & respersis sale pulverizato, maxime pro pueris & infantibus, quibus & salis grumus inditus sufficit.

Suppositorium ad lumbricos.

R. Thymi vel cyclamini, vel absinthij, vel abrotoni triti in mortario, 3. i. 3. i. .ss. mellis cocti, quod sufficit: fiat suppositorium.

Valent & suppositoria ad paralysin: Ex pyrethro, pipere, napy, centaury, bitumine, panacis radice, hyssopo, galbano mixtis cum resina sicca, aut pice & cera.

Suppositorium sit longum digitos sex, vel septem, vel octo: sit

Et rotundum.

Suppositorio nō vtitur in hemor-
rhoidibus et reliquis ani tumoribus.

2. NODVLVS.

Noduli sunt, qui ab Actione
dicuntur. Conueniunt his
qui rhagadas aut cōdylomata in a-
no habent. Hæc enim glandiū du-
ritia irritantur. Quamobrem cogi-
mur floccis illorum loco vti. Est
autem eorum materia eadem quæ
Et gladium. Trita cum melle Et
flocco excepta inditur intra anum.
Est autem is nodulus optimus Et
suauissimus, qui ex sale Et vitello
oui in panno aut lana exceptis in
formam fabæ fingitur, Et mitti-
tur

itur in anum filo appensus, ut possit extrahi.

PESSARIUM. 3.

Est medicamentum quod molli lana aut alia simili re exceptum intra mulierum naturalia cõditur. Figura simile est suppositoio, nisi quod longius & crassius est, quia utero imponi debet.

Fit ex cera, aut panno, aut bombace, aut linamento, primũ demersis in vnguentum, vel medicamentum cõducens curationi, deinde inuolutis serico, filoque appensis, ut possit facilius educi.

Imponitur ano & utero, ad vtriusque sedandas inflammationes & vlcera: Priuatim verò utero ad menses pronocandos & se-

cundas, vel ad sistendum immodi-
rum mēstruorum profluuium, vel
ad remolliendā vterorū duritiem,
vel reliquos vteri morbos curādos.

Ad sedandam inflātionē.

R. Pessariū: mergatur in vnguē-
to Rosato: mittatur in locū. Huic
autem aliquādo additur Opium, v-
bi scilicet inflammatio magnū do-
lorē facit. Opiū enim sua frigidita-
te stupefacit. Sed parua eius quan-
titas debet esse, ut à semis scrupulo
ad scrupulū vnū: & paulo tempo-
re retineri, ne à frigido pars quæ
neruosa est & membranosa, læda-
tur. Teneatur ergo hore semisse.

Ad siccanda vlcera.

R. pessariū mersum in vnguēto
Pompholygos, mittatur in annum,
vel

Vel in vuluam dolentem.

Ad euocandos menses.

Pessaria pro euocandis mensibus aliter fiunt. Medicamenta enim excipiuntur in panno serico, tenui & raro, vt sandalo, & fit forma crassior, quæ penem referat, vt.

R. hieræ picre compositæ ʒ i. euphorbij, pulpæ colocynthidos an. ʒ. s. misce: fiat pessarium, vngatur oleo nardino, vel succo herbarum menses prouocantium.

Talia pessaria fiunt sæpè ex herbis cōtusis menses prouocantibus, vt.

R. mercurialis, vel nepitæ, vel artemisiæ, vel abrotoni m. s. teratur & inuoluatur in panno serico: fiat pessarium.

Si menstrua induruerint cum tumore & dolore, fiat prius balneum.

Id enim molliet & humectat. Debet etiam prius subduci alius & vesica exonerari, quia matrix est illorum media. Hec enim op-pleta & matricē prementia possent menses nimia angustia cohibere & tardare.

Si immoderatus menstrua profluant, sic fiat.

R. pessariū mersum in vnguento comitissæ, mittatur intra matricem. vel sic.

R. plantaginis, vel centinodie, vel rubi, vel myrti vel alterius menses sistentis, m. s. teratur & inuoluatur in panno serico: fiat pessarium.

Ad emolliendā vterorū duritiē.

Pessi emollientes fieri possunt

ex

ex medulla vitulina & ceruina⁸
resina, terebinthina, adipe anserino
aut suillo, gummi ammoniaco dis-
soluta in aqua.

4. DE CLYSTERE

sive Enemate.

Clyster sive enema, est medi-
camenti genus, quod liquidū
intra intestina iniicitur per anū.
Vtilis est ad hæc octo.

- 1 Molliendum aluum duritia co-
hibitam.
- 2 Irritandum vim excretoriam
sopitam.
- 3 Vacuandos humores quales-
cunque.
- 4 Ventositates carminandas.
- 5 Dolores sedandos.
- 6 Adstringendam aluum.

7 Tergēda intestinorum Vlcera.

8 Consolidanda eadem.

Addi etiam potest ad alterandum, vt hīc.

R. lactucæ, scariolæ, rostri porcini, soliorū salicis an. m̄. i. florum violarum, nenupharis, an. p. i. fiat decoctio ad lb̄. i. In colatura dissoluatur cassiæ fistulæ ʒ i. olei violati & nenupharis an. ʒ i. s. camphoræ, ʒ i. fiat clyster.

Clyster mollitiuus.

R. quatuor remollitiuorum, parietariæ an. m̄. i. radicis althææ, liliorū alborū an. ʒ i. seminis lini, fenigræci, anisi an. ʒ. s. ficuum pinguiū numero iij. fiat decoctio ad lb̄. i. In colatura dissolue cassiæ fistulæ, mellis violati, butyri recētis
an.

an. 3. i. olei violati 3 ij. fiat chyster.

Item mollitius chyster prædi-
ctis deficientibus sic fiet.

R. olei tepesacti lb. i. fiat chyster.

Vel sic. R. olei butyri recentis,

an. lb. s. fiat chyster.

Chyster irritans vim so-
pitam.

R. quatuor remollitiuorum an.
m. i. seminis carthami 3 i. anisi, fœ-
niculi, carui, an. 3 ij. fiat decoctio
ad lb. i. In colatura dissolue hieræ
simplicis, vel benedictæ, vel dia-
phœniconis, vel electuarij de suc-
co, vel electuarij indi maioris 3 s.
mellis despumati, vel succi squillæ
3 i. vel salis communis 3 ij. vel sa-
lis gemmæ 3 i. aut 3 s.

Chysteribus additur à nonnullis

B

FORMVLAE

℥ i. succi betæ ad aluum stimulan-
dā, vel succi betæ & caulii an. ℥
ss. salis communis ℥ ij. vel ℥ i. s. ad
mordicādum, vel minus, certo ta-
men pondere pro sensu ægri facili
vel difficili.

Itē talis clyster irritās excreto-
riam facultatem optimè sit ex solo
melle vel melle cum succo squillæ
aut aliquo decocto.

Quod si virtus expultrix cū du-
ritie fecum est torpida & sopita,
tunc fiat clyster partim ex remol-
litiuis, partim ex irritantibus.

Clyster vacuans hu-
mores.

Clysteres qui vacuandis humo-
ribus sunt, variantur penes hu-
morum differentias. Nam vbi hu-
mor

mor est crassus, frigidus, afficiens
intestina, fiet sic.

R. quatuor remollitiuorum an.
m. i. camomille, summitatum ane-
thi, origani, calamenti, abrotoni
an. m. s. anisi, carui, cumini, ame-
os, seseleos an. 3 s. baccarum lau-
ri, seminis ruta an. 3 ij. fiat deco-
ctio. In colatura dissolue catho-
lici & diaphoenici an. 3 s. vel dia-
phoenici, vel benedictæ 3. vi. vel
amborum an. 3 s. sacchari ru-
bri, mellis anthosati an. 3 ij. vel
3 s. olei anethi & camomille
an. quart. s. vel olei ruta 3 i. olei
anethi 3 ij. vel olei liliorum 3 ij.
Fiat chyster. Si ventositas adsit,
addes carminatiua: si dolor, aro-
matica, ut postea exemplis patebit.

B ij

Si autem biliosus humor & mordens clystere educendus est, tunc clyster fit ex euacuantibus eum, & partim mixtis inflammationem sedantibus. Vt,

R. maluae, bismaluae, violariae, parietariae, endiuiae, chicoreae, lactucae, portulacae an. m. i. si tanta opus sit frigiditate, quatuor seminum frigidorum maiorum conquassatorum an. 3 iij. vel 3 s. hordei integri, p. i. fiat decoctio ad lb i. in colaturam dissolue cassiae fistulae, sacchari communis an. 3 i. vitellum oui vnum vel duos, olei rosati, vel violati vel communis quar. i. fiat clyster.

Si ab humore melancholico pendeat talis passio, sic fiat.

R. quatuor remollitiuorum, foliorum

liorum buglossæ, borraginis, summitatum anethi, lupuli, sumiteræ an. m. i. melilo, camomillæ an. m. i. seminis carthami, polypodij quercini an. ʒ i. anisi feniculi an. ʒ s. fiat decoctio. In colatura dissolue, hieræ rufi, quæ non est in usu, vel confectiois hamech ʒ s. vel catholici ʒ i. sacchari rubri vel mellis rosati, vel violati ʒ i. olei anethi, liliorum & violarum an. ʒ i. fiat clyster.

Clyster ad discutien-
das Ventositates.

R. maluæ, bismaluæ, parietariæ, origani, calamenti, camomillæ, summitatum anethi an. m. i. anisi, carui, cumini, feniculi an. ʒ s. vel ʒ vi. baccarum lauri, ʒ iij. vel

B iij

FORMVLAE

℞ s. seminis rutæ 3. ij. vel iij. fiat decoctio. In colatura dissolue benedictæ vel diaphoenici vel electuarij indi maioris, quo hic non utimur, ℞ s. Confectionis de bacis lauri 3. iij. vel ℞ s. sacchari rubri 3. i. oleorum anethi, chamomille rutæ an. 3. i. fiat clyster.

Hisce clysteribus ad discutendas ventositates oleum nucum salubriter imponitur, imò ex tali oleo fit clyster. Insuper vinum maluaticum Galeno cretense dictum cum tali predicto clystere rectè miscetur.

Signa contentorū in intestinis flatuū sunt frequentes crepitus, qui sūt quoties bullæ in intestinis rumpuntur. Fit autem bulla, ut docet

docet Galenus particula ij. apho-
ris. Strangulati nondum mortui
etc. ex aere clauso cum humore.

Clyster ad dolores sedandos.

Doloris sedandi gratia multi-
faria fit clyster. Si causa sit humor
calidus erodens, exemplum prius
datum est per frigida, ubi ageba-
tur de clystere ad vacuandos humo-
res. Si autem a causa frigida est dolor,
ibidem etiam datum est: a vetustate da-
tum est ultimum. Si ex pluribus cau-
sis fiat dolor, fiat clyster ex multis
quae obuiant istis causis. Verum ubi do-
loris causa non satis constat, sic fiat.

R. florum camomillae, meliloti,
summitatum anethi, an. p. ij. fiat de-
coctio in lacte. In colatura dissol-
ue sacchari albi, quia rubrum mor-

B iiij

dax est & stimulan. 3 i. s. vitellos
ouorum. ij. olei anethi camomillæ
an. quart. s. fiat clyster. vel sic.

R. olei camomillæ, anethi & vio
lati an. 3 ij. fiat iniection per chyste
rem. Vbi autem talibus oleis care
mus, fiat ex oleo oliuarum ad quar
ta. ij. vel. lb. i.

Clyster adstringens.

R. lactis vstulati quartari. ij.
vel lb. i. amili siue amydi 3. s. vel 3.
i. ad summum. gummi arabici vel
dragacanthi vel amborum parum
vstulatorum an. 3. s. vel 3. i. vel 3.
ij. boli armeni sanguinis draconis
an. 3 ij. olei rosati & camomillæ
an. 3 i. s. fiat clyster.

Si Verò calidus humor erodens
in intestinis est, aduersus eum talis
Clyster

clyster fit.

R. succorum plantaginis, arnoglossæ, cētino-
diæ, portulacæ depu-
ratorum (depurantur autem coctio-
ne aut residentia) omnium vel v-
nius horum quantum sufficit ro-
clys-tere, addēdo de pulueribus præ-
dictis: cū illis iisdē oleis fiat clyster.

Itē vbi necessitas adest tunc cly-
steres fieri possunt ex decoctis illa-
rum herbarum, vel ex aquis distil-
lationis earundem, addēdo aquam
rosatam, vt.

R. aquarum arnoglossæ, planta-
ginis, rosarum, portulacæ, centino-
diæ, quod sufficit. dissolue aliqua
ex prædictis.

Notandum quòd in prædictis
decoctionibus quandoque addūtur

semina et fructus stiptici modò acetositate careat, quia tunc pūgeret & irritaret. Possumus igitur immiscere semen myrti acetosae, portulacae plātiginis, ius cupressi, hippof^{is} non id est caudam equinam & similia.

Notandum insuper olea nunquā imponenda chysteribus si intestina vlcerata sint, vt in dysenteria vera, quanuis multi id negligāt, ignorantes oleum esse vlceribus inimicū, vt tradit Galenus 3, & 4, methodi. Vinū autē esse maximē amicū. Adstringūt coagula leporis vel hēdi ad 3 iij. sorborū, prunellorum, mespillorū, cydoniorū an. 3 ij. plus aut minus.

Chyster ad detergenda vl-

cera

cera intestinorum.

R. hordei integri. p. ij. rosarum rubrarum, camomillæ, si dolor adsit, plantaginis an. p. i. fiat decoctio. In colatura dissolue mellis Rosati ʒ i. Vitellum vnius oui vel duorum ouorum. fiat clyster.

Talis autē clyster dandus est semper ante adstringentes & consolidantes: cuius rei ratio in prōptu est.

Clyster consolidans vlcera.

Clyster consolidās fit vbi tunicae intestinorum nō excernuntur, quia hoc est letale, & ideo non est opus clystere, sed sufficiet prognosticū.

R. succi plantaginis, arnoglossæ, portulacæ an. ʒ ij. boli armeni, sanguinis draconis, amili an. ʒ. i. seu hircini vel caprini ʒ i. vel ʒ i. s. vel

3. ij. fiat chyster. Quia verò seuū hircinum probè dissolui non potest, sed fere semper concrescit intra intestina egrorum, ideo potest & debet dissolui cū modico olei rosati, neque inde metus esse potest propter vlcera.

Item vnguenta consolidantia, ut est vnguentum album quandoque liquantur & miscētur, maxime vbi vlcera sunt vicina, vel in crassioribus intestinis.

Ex lacte etiam loco succorum probè fiunt clisteres ob partem eius casealem, quæ adstringit & consolidat. Nonnunquam & in his & in astringentibus chysteribus vitelli ouorum ad duritiem coetorum dissoluuntur.

De Syr-

Syrupus est medicamentorū suc-
cus cum saccharo aut melle eli-
quato decoctus ad ipsius sacchari
mensuram. Hic duplex ponitur a
practicis, simplex qui vsualis di-
citur, & cōpositus, qui appellatur
magistralis. Simples siue vsuales
sunt Syrupus rosatus, violatus, de
endiuiā, de nenuphare, capilli vene-
ris, de absynthio, de mētha, oxymel
stilliticum, syrupus de cupatorio, de
epithymo & de bizantiis. Dicun-
tur autem simplices non tam quòd
vno simplici medicamento con-
stet, quàm quòd ad vnā egritudi-
nem & vnum vsū instituuntur.
Syrupus magistralis vocatur qui

compositus est ex variis medicinis
 respicientibus varias aegritudines.
 Verbi gratia si quis componeret sy-
 rupum ex absinthio & stacade
 sumptis in equali quantitate resul-
 taret syrupus conueniens stomacho
 propter absinthium & capiti pro-
 pter stacadem. Est autē syrupus v-
 tilis digerēdis ante euacuationem
 humoribus vt scilicet facilius &
 felicius pharmaco euacuatorio pa-
 reant. Ideo solent à multis medicis
 ante pharmaca dari, quamuis nus-
 quam legerimus id obseruasse ve-
 teres, sed omnem humorum coctio-
 nem nature commississe. Vide com-
 ment. aphorismi, 9. lib. 2. Corpora
 cum quispiam purgare voluerit, o-
 portet fluida facere. Hoc autē vo-
 lebat

lebat Hippocrates dicēs, concocta
medicari atque mouere non cruda.
Et Galenus ad Glauconem lib.i.
de cura tertianæ nothæ non vult
absinthium dari antè diem septimum.
Videtur ergo Syrupi secundū verita-
tē debere magis reliquiis humorum
post pharmaca, quam eorū coctio-
ni. Verū id observant plures vt
humores crassi lenti & viscidī si-
rupis attenuantibus & incidenti-
bus præparentur euacuationi (hoc
enim vocant humores digerere) fri-
gidi Verò & adherentes calidis
& incidentibus & detergentibus
præparentur Syrupis. Vt ad materi-
am pituitosam qualis est in febre
quotidiana digerendam & præpa-
randam eductioni.

*Syrupus digestiuus materiae
pituitosae.*

*R. quinque radicum aperitiuarum
mundatarum & temperatarum in
aceto per horas quatuor an. 3. s. vel
3. iij. vel corticum quinque radicū
origani, calamenthi, hyssopi, beto-
nicæ, chamedryos, an. m. s. anisi, fe-
niculi, an. 3. s. passularum munda-
tarum 3. iij. stecados vtriusque an.
p. i. fiat decoctio. In colatura dissol-
ue mellis optimi quartaria iij. sac-
chari albi 3. iij. fiat syrupus perfe-
ctè coctus. Capiat tria cochlearia
cū duplo aquæ liquiritiæ, vel cum
ptisana, vel cum aqua passularum
vel anisi.*

*Ad tenues & mobiles humo-
res Syrupus.*

Tenuēs & mobiles humores euacuationi preparantur quibusdam incrassantibus & motum cohibentibus: qui si ferantur ad vias expulsiōis, vel in viis & ductibus, per quos excretio eorum aptè fieri potest, contineantur, sine aliqua preparatione vacuandi sunt. Si verò extra hæc loca contineantur, frigidis syrups æquabuntur, quorum formula sequitur.

Syrupus ad incrassandos humores.

R. Syrupi de portulaca, acetosæ, endiuie, nenupharis, de ribes, de berberis, de agresta, cydoniorum, rosarum, vnius vel plurium ʒ vi. Utatur cum duplo aquæ fontis c. Etæ.

©

FORMVLAE

Fiet etiam commodè forma iulep in hunc modum.

R. Sympliciorum rosarum, portulacae, & acetosae an. 3 i. s. vel 3 ij. aquarum rosarum, arnoglossae, cichorii, vel endiviae, vel portulacae vel acetosae, an. 3. ij. aquae coctae vel vstulae, maxime si adsit alui fluor, 3 vi. fiat iulep clarificatum & aromatizatum cum 3. ij. cinamomi electi.

Canon.

Porrò si hi humores fluorem alui non fecerint, sed accensi febrem committant, tunc nec syrupis stipticis, nec aquis utendum erit, sed potius frigidis stipticitate carentibus, ut sunt syrupi endiviae, portulacae, violarum, nymphaeae

phæa, capilli veneris. Si verò putemus extinctionem maiorem esse debere, ut arceatur felicius putredinis materia, utemur Syrupis acetosis frigidis, ut sunt Syrupus acetosus simplex, qui in utraque causa tam calida quam frigida exhibetur, etiam oxyzacharum simplex, Syrupus de acetositate citri & de limonibus. Quod si adsit fluor diarrhæa, à talibus humoribus calidis excitatus, Syrupi acetosi non ministrantur, quia exco-riant. Attamen Syrupus de ribes, de berberis, cydoniorum, de succo acetosæ conceduntur, quia mediocrem habent acetositatem.

Ad humores calidos fiunt Apozemata vel Syrupi magi-

C ij

strates in hunc modum.

R. endiuia nouella non lota, ad-
 ianti, capilli veneris, cichoreij, por-
 tulaca, lactuca, semperuina, sca-
 riola, plantaginis, omnium, vel a-
 liquorum duorum vel trium, an. m.
 ij. quatuor seminum frigidorum
 maiorum an. 3 iij. radice cichoreij,
 radice acetosa, graminis solatri an.
 3. s. vel 3 iij. fiat decoctio. Cui addi
 possunt succi aliquarum herbarum
 prescriptarum depurati ad ses-
 qui alteram vel sesqui tertiam par-
 tem decoctionis. In lib. i. colatura
 dissolue sacchari tabarzet 3. vi.
 vini malorum granatorum 3 i. s.
 vel aceti 3. s. fiat apozema clarifi-
 catum & aromatizatum cum 3. ii.
 santali albi vel rubri vel ambo-
 rum

rum an. 3. i. Quod si syrupum perfectæ coctionis facere velis adde plus sacchari, & iube decoqui ad perfectionem ut servari possit, cuius usus erit cum duplo alicuius liquoris ut aqua cocta, aqua liquiritiæ, vel aqua aliqua herbarum prædictarum distillata. Distillatarum tamen aquarum usum non multum probo. Quod si apozema non perfectè coctum sit, ut in primo exemplo factum est, per se erit dandum & sine alterius rei administratione, nec succi erunt adiciendi, qui tantum in apozemate perfectè cocto debent adici. Similes formæ fieri possunt ex syrupis æquantibus siue digestivis materiæ frigida.

FORMVLAE

Syrupus ad humores melancholicos.

Syrupus de epithymo, Syrupus de fumoterra qui duobus modis conficitur, vno modo ex solo decocto vel succo fumiterra, & tunc vocatur Syrupus de fumoterra simplex: Altero modo secundum descriptionem Mesue, & talis recipit myrabolanos cassiam & multa alia, qui compositus nominatur. Syrupus de buglossa, Syrupus de boragine, Syrupus de scolopendria, qui aperit & soluit obstructions lienis, Syrupus violatus quia potenter humectat.

Simplices medicinae, quibus componuntur Syrupi isti, sunt haec, borago, buglossa, fumus terra, lupulus,

lus, epithymum & similia quæ
coctionem talis humoris respici-
unt.

Ex prædictis possunt fieri sy-
rupi, apozemata, iulep, decocta ad
has intentiones assequendas. Fre-
quenter autem fiunt Syrupi laxa-
tivi pro expurgatione pituitosæ ma-
teriæ & spuræ, simul & atri-
lariæ, quando morbi ex illis excita-
ti diuturniores sunt partim ad con-
coctionem crudorum, & partim
ad excretionem putrium, aut semi-
putrium, ut in longis febribus.

Syrupus laxativus ad mate-
riam pituitosam & febres
nothas.

R. radicum apii, feniculi, petro-
selini mundatarum, an. ʒ iij. Jussu-
C iij

FORMVLAE

pi, origani, calamethi an. m. s. semi-
 nis carthami 3. iii. polypodii quer-
 cini recentis 3. ii. anisi, feniculi, a-
 nethi an. 3. i. s. liquiritiae rasa 3. iii.
 passularum mundatarum 3. s. tri-
 um florum cordialium an. p. i. fiat
 decoctio colata ad lb. i. vel lb. i.
 s. In qua infunde agarici recen-
 ter trochiscati. 3. i. s. folliculorum
 sene mundatorum 3. ii. post decem
 horas fiat colatura, fortiter expri-
 mendo. Cui adde syrupi violati,
 syrupi de byzantiis, & sacchari
 albi. an. 3. iiij. fiat syrupus perfecte
 coctus & aromatizatus cum 3. i.
 cinamomi electi & cum sirupo
 vno xyloaloes. Dosis huius syru-
 pi ex ratione ingredientium potest
 esse 3. i. s. que quarto aut quinto
 quo-

quoque die cum duplo hydromelitis, id est aquæ mulsæ vel alterius decocti exhiberi poterit.

Consimili ratione poterunt laxatiua præsentem syrupum ingredientia augeri vel minui pro ratione quantitatis syrupi conficiendi. Nam præsens syrupus pro sex, septem vel pluribus dosibus instituitur. Posset ergò fieri seruata ratione proportionis pro vna, duabus aut tribus pluribusque dosibus.

Haud dissimili ratione fit syrupus laxatiuus pro materia bili-osa spuria, vt pote vitellina, quæ febres difficilis eradicationis committit.

Syrupus laxatiuus ad ma-

FORMVLAE
teriam biliosam spu-
riam.

R. radicum apij feniculi mun-
datarum & in aceto temperata-
rum per vnam noctem an. ʒ. s.
hyssopi, capilli veneris, adianti po-
lytrichi, scolopendriae, endiuia,
cichorea an. m. s. vel m. i. quatu-
or seminum frigidorum maio-
rum conuassatorum an. ʒ. ij. vel
ʒ. iij. anisi, liquiritiae rase an. ʒ. iij.
passularum mundatarum ʒ. s. tri-
um florum cordialium an. p. i. fi-
at decoctio in qua infunde aga-
rici recenter trochiscati. ʒ. vi. fo-
liculorum sene mundatorum ʒ. i.
in colatura dissolue Syrupi capilli
veneris & violati an ʒ iij. sac-
chari

chari albi ʒ iij. fiat Syrupus perfectè coctus ponendo in fine expressionem ʒ s. rheubarbari electi infusi vt decet, quæ expressio coquatur lētissimo igni sine flamma & fumo vsque ad perfectionem coctionis. Dosis est ʒ ii. vel ʒ i. s. cum duplo decocti endiuia & cichorij vel liquiritia, vel cum duplo feri lactis caprimi. Syrupus iste est pro quinque aut sex dosibus. Quod si prima dosis non satisfaceret intentioni, aliquid dissolui potest quod quidem potestatem habeat excernendi humorem quem volumus educere, vt gratia exempli.

R. Syrupi prædicti ʒ i. s. feri lactis

caprini ʒ iij. fiat dosi. & si inde non sequatur expectatus effectus, addam vel cassiæ fistulæ. ʒ ss. vel diaphenis laxatiui. ʒ i. vel ʒ ij. vel diaphenici ʒ i. ss. vel etiā aliquid rheubarbari. Idem efficiendum erit in exemplo Syrupi facti pro pituita euacuanda.

Syrupus ad atram bilem.

R. succorum lupuli, fumiteræ, sed amarum est, buglossæ, borraginis, pomorum dulcium depuratorum an. ʒ iij. vel ʒ ij. (Depurantur autem dupliciter vel per decoctionem & clarificationem, vel per residentiam) Polypodij quercini recentis ʒ ij. vel ʒ iij. tamarindorum pinguium ʒ i. epithymi cretensis positi in fine decoctionis ʒ ij. sc̄o

ij. scolopendriae, adianti, trium florum cordialium an. p. i. fiat decoctio colata ad quartaria tria, in qua infunde foliculorum sene muidatorum 3. ij. fiat expressio quae misceatur cum praedictis succis. Postea addantur Syrupi violati 3. vi. Syrupi de buglossa, saccharitabarzet an. 3. ij. Fiat Syrupus perfecte coctus & aromatizatus cum 3. i. Cinamomi & 3. i. Zinziberis albi & rasi. Dosis 3. ij. cum aqua buglossae vel lupuli vel fumiterrae vel sero lactis

6. DE IVLEP.

Ivlep non multum differt à Syrupo, nisi quod lenius coquitur quā

syrupus, & quod fiat absque per-
mixtione alicuius decoctionis quæ
admodum syrupus fieri consuevit.
Siquidem fit vel ex aqua infusio-
nis aut distillationis, vel ex succo
alicuius simplicis medicamenti. ut,

R. aque infusionis rosarum, vel
aque infusionis violarum ʒ v. sac-
chari ʒ iiij. coque cum facilitate, et
fiat Iulep. Utatur cū duplo vel tri-
plo aque coctæ refrigeratæ. vel sic,
R. aque rosarū ʒ viij. sacchari ʒ
iiij. Coque cum facilitate. fiat Iu-
lep. vel sic,

R. succi rosarū vel succi viola-
rum ʒ vi. sacchari ʒ iiij. Coque
cum facilitate. Fiat Iulep.

Similiter ex aliis rebus vel cal-
facientibus, vel aperientibus vel
ad-

adstringentibus fieri poterunt Iulep. Medici tamen vulgò appellant Iulep, syrupum dissolutum cum aqua cocta, dicentes.

R. Syrupi rosati, vel Syrupi violati, vel Syrupi capilli ven. vel alterius ℥ iij, aquæ coctæ lb. s. misce. fiat Iulep.

7. DE DOSI SIVE Potu.

Dosis siue Potus est medicina laxativa dissoluta cum aliquo liquore & data in potu. Sunt autem eius plures differentiæ pro diuersitate humorum vacuandorum. Pharmaca simplicia eductia pituitam sunt. Agaricum, Turbith,

Chartamus, Calocynthis & alia
 ex Mesue requirenda. Composita
 sunt Diaphenicō in forma opiata.
 Diacarthami in forma lozengia-
 rum. Electuarium de citro. Ele-
 ctuarium indū maius & minus,
 Benedicta, hiera simplex, Hiera
 composita, & similia. Hec tamen
 composita sunt, ut vnicum & sin-
 gularem humorem non vacuent,
 sed mixtum cum alio humore, pu-
 ta bile flaua vel atra. Dantur au-
 tē pharmāca sub diuersis formis,
 In forma potabili pro vnica dosi
 seu vice vna: in forma boli, ut di-
 cemus postea: in forma electua-
 rij liquidi ut opiata, solidi, ut lo-
 zengiae sub forma syruporū, vel
 apozematis, sub forma etiam pul-
 ueris

ueris & pillularum.

Forma potus.

R. diaphenici, ʒ.ʒ. vel ʒ. vi. si robustior sit æger. dissolue cum aqua decoctionis liquiritiæ, passularū & anisi quantū sufficit: fiat dosis cū syrupi violati ʒ. vi. vel ʒ. i. vel dissolue cum colatura cōmuni & fiat dosis, vel dissolue cū hydromelite, vel dissolue cū quibusdā aquis distillatis, vt aqua lupulorū buglossæ, cichorii & similibus: vel dissolue cū decocto siue brodio pulli, vel cum sero lactis, vel sic.

R. trium florum cordialium an. p. i. prunorum damascenorum, iuiubarū, sebesten an. quatuor nu. liquiritiæ rase ʒ. i. anisi ʒ. i. fiat decoctio colata pro vna dosi. In qua

D

FORMVLÆ

dissolue diaphenici 3 vel 3. s. vi. s. ruri violati 3 i. fiat dosis.

Si aliud electuariū laxatiuū addere velis, subtraham de quantitate vnius, & alterius quantitas cōsimilis addetur, vt si dixerō, diaphenici & diacarthami. an. 3. iij.

Formula potus seu dosis, cuius decoctio recipit quædam pituitam vacuantia.

R. passularū mundatarum 3 s. seminis carthami, polypodij quercini an. 3 s. vel 3. vi. anisi, fœniculi, liquiritiæ rase an. 3. i. s. foliorū hyssopi 3 i. Fiat decoctio in qua infunde agarici recenter trochiscati 3. i. vel 3. iij. vel 3. i. s. In colatura dissolue diacarthami vel diaphenici vel benedictæ 3. iij. vel 3 s.

℞

Syrupi violati 3 i. Fiat dosis.

Ad cholera euacuandam simplicia.

Cholera euacuatur Succus rosarum, Viola, Tamarindi, Manna, Diagridion, id est scammonia preparata. Psiliū, Rhabarbarū, Mirabolani.

Cassia fistula purgat tam cholera quam pituita. Tenuem cholera et aquam citrinam educunt succus rose et ireos.

Composita autem sunt electuarium de succo rosarum. Diaprunis laxatinum. Diaprunis simplex. Trochisci de violis qui raro sunt in usu.

Formula potus soluentis bile.

R. tamarindorum pinguium 3 i. trium florum cordialium an. p. s. liquiritie rasa 3 i. s. prunorum damascenorum sex nu. Fiat deco-

D ij

Etio ī parua quātitate aquae, in qua
exprimātur fortiter tamarindi. In
colatura dissolue cassiae fistulae re-
centis ʒ i. vel ʒ. ʒ. Fiat dosis.

In simili colatura dissoluere po-
tes ʒ s. vel ʒ. vi. diaprunis sim-
plicis cum ʒ. i. s. vel ʒ. ij. diapru-
nis laxatiui.

Si Verò timeatur nocumentum
ex diagredio, & eger diues sit, lo-
co diaprunis laxatiui expressio.
ʒ. i. vel ʒ. iij. vel ʒ. i. s. dissolui
poterit.

Aduerte quòd talis potio valet
in febribus cholericis & in his
febris in quibus timetur phreni-
tis, valētissima est. Nā ab ea presta-
tur auersio simul & refrigeratio.

Loco praesentis decoctionis seu
colature

colaturæ possunt dissolui medicinae
laxatiuæ in colatura communi vel
cum aqua fructuum, vel cū hydro-
melite vel cū aquis distillatis, vel
endiuiæ, cichoreæ, lupulorum vel
cum brodio pulli, vel sero lactis.

Formula Dosis communis in
principio febriū biliosarum
præsertim tertianarum.

R. passularū mundatarū ʒ. iij. li-
quiritiæ rasæ, anisi, an. ʒ. i. pruno-
rū damascenorū sex nu. tamarin-
dorū. ʒ. triū florū cordialiū, chiko-
reij, endiuie nouellæ an. m. i. Fiat
decoctio colata pro vna dosi. ī qua
dissolue cassiæ fistulæ recentis ʒ. i.
vel ʒ. vi. expresionē ʒ. i. vel ʒ. iij.
vel ʒ. i. f. Rheubarbari electi insu-
si ut decet Syrupi Violati ʒ. f. vel

D ij

3. Vnā fiat dosiſ. Detur mane ante prandium per quinque aut ſex horas in die minoris afflictionis.

Si cholera mixta eſt cum phlegmate, pro ratione mixtionis fiet mixtio ſoluentium bilem cum ſoluentibus pituitam.

Spica nardi quæ ſolet ſemper cum rheubarbaro iungi, ingrata eſt ventriculo. Item potenter ſoluit oppillationes, vt quæ vomitum ciēt & in mulieribus prægnantibus menſes fortiter prouocet. Quare putant nonnulli eam non debere miſceri rheubarbaro in medicinis prægnantium vel eorū qui proni ſunt ad vomendum. Ob id ſi miſcenda ſit,
ſuffi-

sufficiunt granatrua vel quatuor
pro 3. i. rhenbarbari.

Dosis sub forma Syrupi pro
delicatis.

Delicatis qui ab omnibus me-
dicinis abhorrent fit dosis sub for-
ma Syrupi pro duabus aut tribus
vicibus, aut etiam pro vnica do-
si hoc pacto, praesertim ad ter-
tiamam exquisitam.

R. endiuia nouella, cichorea an.
m. s. trium florum cordialium an.
p. s. liquiritiae rase 3. i. s. primorum
damascenorum sex numero, tama-
rindorum pinguium 3. vi. anisi 3. s.
fiat decoctio colata ad 3. iij. Vel
dicere potes. Fiat decoctio pro
vna dosi. In qua dissolue Syrupi
Violati & endiuia an. 3. vi. vel 3.

D iij

f. sacchari albi $\mathfrak{z}$ i. expressionem
 $\mathfrak{z}$ ij. rheubarbari electi infusi. Ut
 decet sine spica: fiat Syrupus lon-
 gus, id est quasi sub forma apoze-
 matis, coctus supra prunas, sine fu-
 mo, longo tempore, fortiter expri-
 mendo rheubarbarū in pecia pā-
 ni linei ligatum. Clarific. Aroma-
 tiz et. fiat dosis $\mathfrak{z}$ i. s. multiplicatur
 pro duabus aut tribus dosibus om-
 nium seruata proportione. Quod si
 Syrupum vis facere diu conserva-
 dum, decoque ad perfectionem &
 ex illo Syrupo dabitur $\mathfrak{z}$ i. s. vel $\mathfrak{z}$ ij.
 cū sero lactis, vel decocto seruiē-
 te tuo proposito.

Etiam addi potest aliquid se-
 ne in infusione, præcipuè si choleā
 adustam subdominari putaueris,
 vel

Vel si pleniorē effectum medicī-
næ desideras.

Dosis ad febres nothas,
præsertim tertianas.

R. endiviæ nouellæ, cichoreæ,
adianti, scolopendriæ an. m. i. qua-
tuor seminum frigidorum maio-
rum an. 3 iij. seminis carthami 3 i.
s. polypodij quercini 3 ij. tamarin-
dorū pignū 3 i. s. seminis endiviæ,
scariolæ, liquiritiæ rase an. 3. ij. pas-
sularū mādatarū 3. p. prunorū da-
mascenorum, duodecim numero-
trium florum cordialium an. p. i.
fiat decoctio ad lb. i. Vel 3 viij. In
qua infunde foliorum sene mun-
datorum 3 i. s. agarici recentertro-
chiscati 3 i. In expressione colata
dissolue scrupi violati & capilli.

FORMULAE

veneris an. ʒ iij. sacchari albi ʒ ij.
 fiat syrupus coctus supra lentum
 ignem sine fumo, ponendo expres-
 sionem ʒ. vi. rheubarbari electi in-
 fusi ut decet, fiat syrupus perfecte
 coctus & aromatizatus cum ʒ. s.
 cinamomi & ʒ. ij. santali rubri:
 reservetur in vase terreo aut vi-
 treo. Dosis praedicti syrupi erit
 quarta pars illius, puta ʒ. ij. quæ
 dissolui poterunt cum sero lactis ca-
 prini vel aqua decoctionis comu-
 nis colature, vel cum aqua decoctio-
 nis vel distillationis cichoreæ aut
 endiviæ. Ego tamē Gorraeus aquas
 distillatas nō probo. Quod si præ-
 dicta dosis alium sufficere nō sub-
 duxerit, secundæ dosi cōmodè addi
 poterit infusio ʒ. ij. aut ʒ. i. rheubar-
 bari

bari electi vel aliquid diaprunis
laxatini, vel electuarij de succo
rosarū: exēpli gratia, R. predicti
syrupi ʒ ij. expressionem ʒ ij. rheu-
barbari electi, vel diaprunis laxa-
tini ʒ i. s. vel ʒ ij. feri lactis ʒ ij. vel
quantum sufficit. fiat dosis.

Aduertendum quod predictus
syrupus potius exhiberi debet in
tertianis nothiis quā exquiritis
& legitimis, quod hæ sunt pauco-
rū paroxysmorū & breui tempore
finiūtur, ille verò longæ & pluri-
morū paroxysmorum, adeo vt ab
vno æquinoctio ad alterum vsque
nōnūquā protēdatur. Ad hæc ter-
tiane puræ ex bile sincere fiūt, no-
thæ verò ex spuria sunt cholera.
Hinc carthamus & agaricum
vacuantia pituitam, folliculi se-

ne vacuantes atrā bilē in prædicto
 syrupo simul cū rheubarbaro va-
 cuante choleram ingrediuntur, quò
 materia nothas febres faciens ex
 longis interuallis vacuetur.

Nō ergo quoque die vel tertio vel
 quarto quoque die sed pluribus in-
 termis diebus dosi vna exhibe-
 ri debet, conformiter ad doctrinā
 Auicennæ de cura tertianarū no-
 tharum.

Ad melancholium humo-
 rem educendū simplicia.

Atram bilem euacuant lupu-
 lus fumus terræ, Epithymus cretē-
 sis. Polypodiū quercinum, folliculi
 sene, lapis lazuli, myrabolani ni-
 gri seu indi, lapis armenius, helle-
 borum nigrum, & millealia ex
 me-

mesue petenda.

Composita autem atram bilem euacuātia sunt catholicon seu diacatholicon, diasena, cathartico imperiale, hiera ruffi, cōfectio samec. Pilulae de fumoterra, Pilulae de lapide lazuli, Pilulae de quinque generibus myrabolanorum, de epithymo, de helleboro, Pilulae, quarū dosis, est 3.i.

Alijs autem compositis medicinis raro possumus ubi ob amorem quo gustum afficiunt: omnia enim electuaria excepto catholico sunt mali gustus, & ob id sub forma potabili conficiuntur.

Formula dosis ad atrā bilem.

R. fumiterre, summitatum lupuli an. m.i. s. triū florum cordialium an. p.i. passularum mundata-

rum 3.ij. vel 3. s. polypodij quercini recentis 3.ij. cuscute, epithymi cretensis an. 3. ij. anisi, liquiritiae rase an. 3. i. s. fiat decoctio, in qua infunde foliculorum sene mundatorum 3.ij. vel 3.ij. in expressione colata dissolue diacathelici 3. i. vel 3. e. Syrupi violati 3. i. fiat dosis.

Hic Syrupus Violatus & flores cordiales miscentur ut siccitas sene & epithymi cōtēperetur. Si vero exquisitius atrabilem purgare volumus, ponemus hieram rufi, cuius dosis est 3. s. in qua helleborum ingreditur qui in usu apud Parisienses non est, vel cōfectio- nis hamec 3. s. quae amarissima est ob copiam colocynthidos.

Aduerte quod medicina soluen-

tes

tes atram bile vtiliter dissoluantur
cū sero lactis caprini vel cū aqua
decoctionis vel infusionis prædi-
ctarum rerū ingredientium dosim
præscriptam, ut exēpli gratia. R.
omnia illa vel partem bonam eo-
rum quæ in præcedente dosi scripta
sunt, postea dices, fiat decoctio in
sero lactis caprini, & in colatura
infunde foliculorum sene &c. &
cum aliquibus prædictis electua-
riis confice dosim pro natura &
robore ægri. vel sic,

R. foliculorum sene mundato-
rum ʒ. iij. infundantur in sero la-
ctis caprini per noctem & in ex-
pressionem colata dissolue catholici
ʒi. vel ʒ. ʒ. vel ʒ. i. fiat potus.

Nota quod epithymus sustinet decoctionem, ob id possumus sic scribere. R. epithymi cretensis ℥ i. bulliat cum sero lactis caprini, postea coletur & exprimatur fortiter & cum ℥ i. Syrupi violati fiat dosis: quæ si parum sufficiens videatur, adde aliquid catholici.

Hanc potionem consulit Galenus 13. therapeutices, qua putat can-
cros & omnes morbos melācho-
licos præcaueri, sed quatuor drac-
mas solum ponit, quæ nullum præ-
stant effectum, quia bonum epi-
thymum, ut puto, non habemus,
quare ponatur ℥ i. pro quantitate,
quo fiat cōmodior executio illius.
Hanc sententiam sequuntur om-
nes authores qui in suis libris pra-
cticis

Eticis seu epitomis ad elephantiam,
quam vulgò lepram vocant: huius
meminerunt, & ad curam elephan-
tiasis iam factæ.

De Gallo decrepito.

Ad morbos tñ ex atra bile tum
ex pituita genitos plurimū valere
Galli decrepiti decoctū plerique
arbitrantur. Præcipuus vsus illius
est ad colicos dolores ex causa pi-
tuitosa & partim flatuosa. Itē &
ad morbos pectorales, puta spirandi
difficultatē. Itē ad morbos articu-
larios ex frigida materia subortos.
Paratur autē ad colicā partim pi-
tuitosā, partī vītosā hūc in modū.

R. hyssopi, calamenti an. m. i.
passularum mūdatarum 3 i. s. an-
si, feniculi, carui an. 3. vi. seminis

E

FORMVLAE

carthami ʒ ij. polypodij quercini
recentis ʒ i. s. trium florum cor-
dialium an. p. i. florum camomil-
le p. s. fiat decoctio ponendo om-
nia in ventre Galli decrepiti præ-
parati vt decet, infusis in fine
decoctionis foliorum sene mun-
datorum ʒ ij. s. agarici recen-
ter trochiscati ʒ .e. fiat cola-
tura ad libras ij. quæ reseruetur.

Item R. prædictæ decoctionis
ʒ iiij. syrupi violati ʒ i. s. fiat dosis.

Notandum quòd si robustior
fuerit ager vel contumax, solu-
tioni aliquid diaphœnici adijci po-
test vt ʒ i. s. vel ʒ ij. vel tantun-
dem benedictæ.

Aduerte etiam quòd agaricum
suspectum

suspectum est colicis ut plerique arbitrantur, tum quod si per chysteres substantia eius iniiciatur, suæ substantiæ leuitate intestinis adhærens ea pungit & stimulat, fluxionemque ad ipsa excitat, ac desiderium desidendi frequens parit, tum quod virtutem habet è longinquis partibus attrahendi humores, & ob id Democritus medicinam familiæ, ut testis est Mesue, vocauit.

Non recte igitur dolore affectis intestinis adhibetur, quia fluxionem alioqui prohibendam efficit. Quare consulo in talibus casibus auferendum esse agaricum.

Insuper aduertendum quod ca-

E ij

momilla aptè his decoctis imponitur: et si enim insolens sit apud medicos illius vsus, certū tamē est illius solius decoctū in iusculo cappi vel pulli omnibus internis doloribus valētissimū esse, praesertim colicis & nephriticis, ut multi cum sua salute experti sunt.

Aqua distillationis camomillae ad eosdem vsus exhibetur, valentius tamen est decoctum, quā distillatio. Amaror decoctionis mitigari potest saccharo pro delictioribus.

Decoctū Galli etiam ad morbos pectoris & dyspnoeas conueniēter exhibetur, medicinis pectoralibus cum ipso decoctis, ut.

R. hyssopi, enulae campanae an.
m. i.

m.i. partem tertiam, saturia m.i.
 quartam partem, vngulæ cabal-
 niæ m.i. seminis carthami, polypo-
 dij quercini recentis an. 3. ij. anisi,
 liquiritiæ rase an. 3. f. radices ireos,
 radices enulæ an. 3. ij. vel 3. f. fi-
 cum pinguium non rancidarum,
 quatuor vel sex numero, dactylo-
 rum pinguium mundatorum à pel-
 liculis iij. numero, iuiubarum se-
 besten an. xij. numero, passularum
 mundatarum 3. i. f. trium florum cor-
 dialium an. p. i. fiat decoctio in vē-
 tre Galli decrepiti venati &
 preparati vt decet, ponendo in fi-
 ne de agarico & de folliculis se-
 ne, quantum proposito conuenire
 videbitur.

Sed nota quādo agaricum in hoc

E iij

FORMVLAE

casu commodè imponitur, sunt & ad omnes superfluitates medicinae sub aliis formis utpote sub forma electuarij liquidi id est ad formam opiatae vel solidi id est ad formam electuarij per lozegas siue tabulas.

8 DE BOLO.

Bolus est medicina laxativa in forma mediocriter solida, quæ per frustula deuoratur.

Paratur ex rebus variis pro ratione humoris vacuandi, sed modus conficiendi simplicissimus est ex medulla cassiæ fistulæ, hunc in modum.

R. medullæ cassiæ fistulæ recentior

ceter extracta à cāna pingui 3. vi.
vel 3 i. sacchari quantum suffi-
cit: fiat bolus.

Si Verò timetur nocumentum
ex cassia, ut dolor vehemens in-
testinorum à quo nonnunquam
syncope excitatur, ut quibusdam
intestina debilia habentibus, ta-
libus non est exhibenda cassia,
nec per bolum nec per chysteres.
Ob id ager interrogandus est quo-
modo ex cassia se habeat, antè eius
exhibitionem. Putant Verò non-
nulli authores hoc nocumentum
à cassia remoueri, si aliquid adda-
tur granorū berberis, vel saccha-
ri rosati, putātes ex stipticitate eo-
rum ventrē & intestina roborari,
impedirique dolorem, quem facit

E iij

FORMVLAE

castia suo lentore & remollitione. Alij aliquid laxatinum miscent cum castia, quod tarditatem solutionis acceleret, & ut citius elaboratur & descendat. Primi sic bolos instituunt, & vtilis sunt morbis renum.

R. medulle castiae fistulae recte extractae ʒ i. vel ʒ. ʒ. granorum berberis ʒ. f. cum saccharo rosato: fiat bolus. Alij adiciunt ʒ. ij. aut ʒ. i. aut ʒ. ij. diaprunis laxativi, vel electuarij de succo rosarum, ut exempli gratia.

R. medulle castiae fistulae recte extractae ʒ. vi. diaprunis laxativi ʒ. ij. sacchari rosati tabulati quantum sufficit: fiat bolus.

Notandum

Notandum est quod nonnulli ob ventositates, quas parit in intestinis, addunt cum bolo cassiae aliquid pulueris anisi, & rectè, vt 3.i. vel 3.s.

Formula boli bilem educentis.

R. Cassiae fistulae recenter extractae à canna pingui 3. vi. vel 3. i. pulpa tamarindorum pinguium 3. i. s. rheubarbari electi 3. s. vel 3. ij. vel 3. i. sacchari quantum sufficit: fiat bolus. Si verò pauper sit, loco rheubarbari fit bolus cum 3. s. vel 3. vi. cassiae & 3. ij. diaprunis laxativi, & cum saccharo.

Formula boli ad atram bilem.

FORMVLAE

R.catholici 3i. vel. 3. ℥. cum
saccharo albo fiat bolus, vel.

R.catholici 3s. vel 3. vi. confe-
Etionis samech 3.i. vel. 3. i. s. cum
saccharo fiat bolus.

9 DE PILVLIS.

Pilulae dantur ad euacuatio-
nem cuiuscunque humoris. Ad
pituitam quidem praedominantem
seu choleram notham.

Pilulae aggregatiuae maiores se-
cundum descriptionem Mesue.

De agarico

De rheubarbaro

Stomachicæ

De hiera simplici

De

De hiera composita, quæ caput
respiciunt

Coccia, quæ dicta sunt à granis
cocci, non à capite vt putant,

Aurea,

Elephantina,

Sine quibus,

De hermodactilis maior, &
minor,

Fœtida, maior, & minor,

De serapino,

De sarcocolla,

Verum postrema hæc quatuor pi-
lularum genera magis corruptis &
fœtidis humoribus accommodantur.

Sic & arthretica maiores & mi-
nores, illæ quidem, quando pituita,
hæ verò quando cholera articula-
rius morbis dominatur, quomodo et

FORMVLAE

*pilula de hermodactylis maiores
& minores dedicantur.*

*Pilula ad choleram purā mil-
le reperiuntur quæ eam solam va-
cuant, sed nonnullæ eam magis
respiciunt quæ spuria est vel mul-
tū mixta cum pituita, vt.*

Pilula de rheubarbaro,

De hiera simplici

aggregatiuæ

De agarico.

Ante cibum

Imperiales.

*Dosis pilularum ferè maxima
est ad 3. i. s. ex qua formatur pilu-
la nouem cum aliquo syrupo con-
uenienti, vt syrupo endiuie, sy-
rupo capilli veneris syrupo de
stæcados,*

stœcados, vel etiam cum oxymelite aut hydromelite, aut cum succo aliquo.

DE APOZEMATE. IO.

Apozema est decoctio medicamentorum leniter facta ad humorum concoctionem siue preparationem & interdum ad euacuationem. Variè fieri potest & ad diuersas intentiones, vt ad calefaciendū, refrigerendum, humectadum, siccandum, aperiendum, adstringendum, attenuandum, incrassandum, prouocandos menses, & vrinas ex medicamentis propriis & conuenientibus, & ex eorum radicibus, foliis, fructibus, seminibus, prout

proposito tuo videbitur expedire.
 In summa nō differūt apozemata
 à Syrupis nisi coctione, quæ in Syru-
 pis fieri solet lōga & ad perfectio-
 nem, in apozematis autē lenis. Ita-
 que Syrupi diutius reseruari possūt,
 sed apozemata paucis tātū diebus.

Formula apozematis ad hu-
 morem biliosum.

R. cichoreæ, endiuie, cuscute, a-
 dianti an. m̄. s. radicū acetosæ gra-
 minis an. ʒ. s. quatuor seminum fri-
 gidorum maiorū mundatorum an.
 ʒ. i. trium florū cordialū an. p. i. fiat
 decoctio ad lb. s. In colatura dissol-
 ue Syrupi violati vel Syrupi acetosi
 vel Syrupi de limonibus, vel etiam
 sacchari albisimi ʒ. iij. fiat apoze-
 ma clarificatū & aromatizatū
 cum

cum ʒ.ij. vel ʒ.i. cinamomi electi
pro duabus dosibus. Similiter fieri
possunt apozemata ad alios humo-
res, quorum materia petenda est ex
capite de Syrupis.

Nota quod in confectiōe apoze-
matū satis est pro ʒ.ij. vel ad sum-
mum pro ʒ.ij. decoctionis addere
sacchari vel Syrupi ʒ.i.

Possunt etiam fieri apozemata
laxatiua sicut & Syrupi addendo
laxatiua in ipsa decoctione, vel in-
fundendo ea post decoctionem fa-
ctam: vide exempla supra capite
de Syrupis. Sunt enim illis similia,
eo tantū excepto vt diximus, quod
apozemata post dissolutionem sac-
chari vel Syrupi vltterius coqui nō
debent.

Mulsio, ex seminibus munda-
tis, vel fructibus, vel vtrif-
que sit nonnunquam ob sitim extin-
guendam & pectoris pulmonisque in-
flammationes & ad morbos renū
aut vesicae, vel in ischuria, id est
vrinae retentione, stranguria, id est
vrinae stillicidio, vel ardoribus.

Formula mulsionis.

R. quatuor seminum frigidorum
maiorum recentium & mundato-
rum an. ʒ. iij. vel ʒ. s. amygdalarum
dulcium excorticatarum in aqua
frigida ʒ i. terantur omnia in mor-
tario lapideo, cū aqua fontis prius
cocta, & fiat colatura ad lb. i. quae
in vase vitreo seruetur.

Pre-

Præcedens emulsio valet ad vrinæ ardores siue strangurias si mane exhibentur 3 iij vel .vi. antè prandiolum per tres vel quatuor horas. Item antè coenam per duas aut tres horas.

Eadem quantitas vel paulò minor exhiberi potest præmissa lozenga vna diadragacanthi frigidi, in quo prædicta semina & gumi & multa alia ingrediuntur. Quod si in prædictis causis infrigidatione maiori opus esse putemus, semen portulacæ, lactucæ, papaueris albi mulsioni misceatur.

In causis verò pectoris pineæ recentes non rancidæ addantur amygdalis dulcibus & ficibus recentibus, mox exhibita lozenga vna

F

electuarij diaris simplicis vel di-
aris salomonis.

Etiam prædictæ mulſioni com-
modè miſcetur aliqua quantitas
ſacchari, vel ſyrupi alicuius tuo
propoſito apti, ſicut Ruellius ad v-
rinam hominis ſanioſam facere ſo-
lebat, vt.

R. ſeminis papaueris albi, quatuor
ſeminum frigidorum maiorum aut
amygdalarũ dulcium an. ʒ. ſ. teran-
tur in mortario cum aqua deco-
ctionis liquiritiæ quātum ſufficit:
in colatura diſſolue ſyrupi violati,
capilli veneris, myrtillorum an. ʒ. i.
fiat mulſio pro duabus vicibus, &
capiat mane horis quatuor antè
prandiolum.

De

Puluis fit ex seminibus, radicibus & mineralibus contusis leuissimè & addito saccharo vt sint magis grati. Et ad plerasque intentiones adhibentur, quarū communissima est post pastū, ad inuandam concoctionē, vel ad reprimēdos vapores qui ferūtur in cerebrū, vel ad vtrūque, sicut plerūque fit.

Puluis ad inuandā concoctionē.

R. seminis anisi feniculi an. 3. i. seminis citri cinamomi liquiritiæ rosæ an. 3. i. margaritarum electarum rasuræ eboris an. 3. f. sacchari rosati quantum sufficit: fiat puluis subtilis de quo capiat post pastus vnum cochleare. Qui vero puluis ad reprimendos vapores conficitur

E ij

idem etiam valet ad inuadam concoctionem, ut iste.

R. coriandri preparati 3. i. rasurae eboris, coralli rubri cornu cerui vsti an. 3. i. cinamomi 3. s. sacchari rosati quantum sufficit. fiat puluis qui detur post pastum. Prosunt etiam ad alia multa, ut lumbricos puerorum, adstrictionem ventriculi & robur, contra pestem, ex materia propria, & tales ante cibum exhibentur vel soli, vel cum vino, vel super tosta panis in vino madefacta. Aliquando etiam dantur ad corroboracionem virtutum omnium in febris malignis & in magna imbecillitate virium.

R. rasurae cornu vnicornis grana quatuor, quinque vel sex rasura

re

re eboris, margaritarū electarum,
cornu cerui an. gra. sex, seminis ci-
tri & cardi benedicti an. gra. iij.
fiat pulvis subtilis qui detur cum
aliquo liquore conuenienti, vt vi-
no albo, distillato restauratio, aqua
scabiosæ aut buglossæ aut alio ali-
quo simili. Tales autem pulueres
vt plurimum datur circa mediam
noctem, aut summo mane.

Fiunt autem & pulueres laxati-
ui, vt est diasene & diaturbitz, &
pulvis electuarij diacarthami, qui-
bus sacchari triplum aut quadru-
plum addi debet, exhibeturque dis-
soluti in decocto pulli, vel liquiri-
tiæ vel ptisanæ. Puluerū tamē isto-
rum vsus rarissimus est apud pra-
cticos.

F iij

FORMVLAE
DE ELECTVARIO, CON-
serua, lozenga & ma-
nuschristi. 13.

Electuarium sub duplici forma
construitur, sub liquida, quasi
in formam opiata, vel solida per ta-
bellas seu lozengas, vel in formu-
las quadratas oblongas, quas ma-
nuschristi vocant. Dantur autem
electuaria ad corroborationē. Hinc
ea non abs re tonica dici possent,
quasi robur inferētia membris, ut-
pote quæ virtutes naturales, vitales
& animales roborāt. Si confician-
tur ad roborandū facultates natu-
rales, ieiuno stomacho exhibentur.
Si facultas cōcoctrix imbecilla sit
ob frigiditatem, post cibationē ex-
hibentur. Si verò ob humiditatem

cum aliqua substantia, tunc ante cibationes per horam aut duas horas offeruntur, vt alterent tēperaturam, & substantiā siccent alienam. Sed si facultas vitalis roboranda sit, ferme omnibus horis opportunè datur. Quòd si animalem virtutem roborare intēdamus, hora somni vel media nocte commodè exhibentur.

Formula electuarij liquidi ad robur naturalis facultatis ventriculi debilitatæ ob frigiditatē & humiditatem cum substantia.

R. pulueris electuarij aromatici maioris descriptione gabrielis 3. ij pulueris elect. diacalamenti 3 i. diatrion pepereon 3. ij. cōseruæ anthos, id est, florum rorismarini, &

F iij

rosarum an. ʒss. sacchari tabarʒet
 ʒi. s. Syrupi de mentha, quantum
 sufficit. fiat electuarium liquidum
 ad modum opiate. Detur ante præ-
 diolum siue ientaculum per horam
 aut sesquihorā aut duas horas. Do-
 sis ʒss. vel potius ʒij.

Electuarium aromaticū rosatū
 ieiuno absorbit humiditates putri-
 das, pasto roborat virtutem co-
 etricem.

Formula electuarij solidi per
 lozengas vel per formulas ad
 modum manus christi ad in-
 temperiem iecoris calidam &
 obstructions eiusdem.

R. pulueris trium sandalorū ʒ.ij.
 pulueris diarrhodon abbatis ʒ.i. cō-
 erue cichorij & rosarum an. ʒ. i. s.
 sac-

sacchari tabar^zet siue albi^{ss}imi dis-
soluti in aqua cichorij vel endiuie
quantum sufficit: fiat electuarium
per lozengas ponderis 3. ij. vel 3.
ij. s. vel 3. ij. Capiat vnam ante
pastum.

Conseruæ nonnunquam non ap-
ponuntur, sed soli pulueres.

Solent apothecarij pro vnaqua-
que drachma pulueris apponere
sacchari 3 i. tamen si elec^{tua}-
rium velis valentius facere, sesqui-
drachma pulueris legitime ponitur
pro 3 i. sacchari.

Electuarium ad atram bilem.

Si ventriculus afficitur presen-
tia atræ bilis refluente ad ventri-
culum, vel iccoris vitio illam mul-
tiplicantis, vel lienis morbis, illam

non excipiētis vt sunt obstructio-
nes, tunc fit electuarium solidum
vel ad formā opiatæ cum materia-
libus sequētibz. exempli gratia.

R. pulueris electuarij laticantis
galeni. 3. iij. pulueris electuarij dia-
margariton calidi 3. i. (pulueres e-
lectuariorū de aromatibus vel de
gemma, vel diamusci dulcis, vel
diambre possunt poni, cum eandē
facultatem habeant) conserua bu-
glossæ & borraginis & violarū
an. 3. i. s. corticis citri conditi 3. i.
sacchari albi dissoluti in aqua bu-
glossæ vel borraginis quātum suf-
ficit. fiat electuarium per lozen-
gas vel per morsellos, vel ad for-
mam manus christi, ponderis 3.
iij. vel 3. s. Quod si placeat ef-
fingere

fingere in formam electuarij liquidi, duplo aut triplo plus conseruatum adicietur, aliquid pulueris sacchari rosati vel albi, utpote in exemplo predicto 3ij. cum syrupo aliquo humorem atribilium respiciente, ut est syrupus de buglossa, borragine, Rosarum, scolopendriae, epithymi, fumiterreae, de quibus adde quantum sufficit ad interpretationem, ut forma fiat liquida.

Electuarium pro obstructionibus iecoris vel lienis fortibus, à quibus depēdet periculum hydropisis, vel quæ iam cachexiam pepererint, fit ex pulueribus electuariorū diagalagæ, diacucumeris, diacapparis, dialaccæ, & ex cōseruis,

quæ si misceri debeant, conserua
cichorij commodè miscetur.

Notandum etiam quòd electua-
ria sunt ex trochiscis vel pulueri-
bus trochiscorū respiciētū intētio-
nē, ut ī causa calida trochisci diar-
rhodon, trochisci de carollo, trochi-
sci de bolo armenia, de terra sigilla-
ta (maximè si adstrictiōnē aliquā
querimus) trochisci de carabe, si
sanguinis fluorē adstringere volu-
mus. Si verò apertionem seu ob-
structionis solutionē in hepate vel
liene querimus, hanc adipiscimur
cum trochiscis de reubarbaro vel
de capparibus.

Electuarium ad virtutem
vitalem.

Electuaria virtutē vitalem re-
spi-

Spicientia, si frigore langueat, possunt fieri ex electuario diambre, diamusco dulci, electuario de gemmis, aromatico nardino, aromatico muscato, aromatico rosato maiore gabrielis, letificante galeni vel Rasis, electuario conciliatoris confessione alkermes.

Conseruae ad eandem intentionem sunt, conserua rosata, buglosse, borraginis, anthos, corticis citri, Zinziber conditum, mala citrea condita (aurengia dicunt) & cetera id genus.

Si vero à calido defessa sit virtus, electuaria rosata nouella, electuarius trium sandalorum & diarrhodon abbatís, & diamargariton frigidum & trochisci de campho-

phora vsurpantur.

Conseruæ sunt rosarum, violarũ buglossæ, borraginis, nymphææ, id est, nenupharis.

Si tussis adsit diatragacanthum frigidum, maxime vbi tenuis & calidus humor fluit, sicut diatragacanthum calidũ & diaris simplex vel diaris salomonis exhibetur si humor lentus & crassus expectorandus sit, id est, contentus in pectore excernendus.

Si verò suspitio sit de venenosa substantia, tunc cum pulueribus electuariorũ frigidorum vel calidorum quæ veneno resistũt, admiscemus vt est macis, muscus, Zedoaria, crocus, cinamomum, xylaloe, i causis frigidis. In causis ve-

ro

ro calidis vtiliter miscentur margaritæ corallum, crystallus, rosæ, camphora. In promiscuis causis, seu calidis seu frigidis quadam proprietate corroborant & tuentur margaritæ semē citri, radix tormentillæ, tunici, dictami, os de corde cerui vñū numero, vel si ponderare vis, ʒ. i. vel ʒ. ss. vt exempli gratia in febre pestilenti.

Electuarium in febre pestilenti.

R. pulueris elect. diamargariton frigidi ʒ. i. s. margaritarum electarum candidarum puluerizatarum in mortario marmoreo ʒ. i. camphoræ grana ij. vel trochiscorum de camphora ʒ. i. vel ʒ. ss. radicis dictami, tormentillæ, tunici

℞ corticis citri an. ʒ. i. conserue,
buglossæ, borraginis, nymphæ, ro-
sarum, vnius, duarum vel trium
aut omnium istorum ad quantita-
tem duarum aut trium drachma-
rum. Sacchari albi dissoluti in aqua
rosarum vel buglossæ vel borragi-
nis quantum sufficit. Fiat electua-
rium per lozengas, vel potest fieri
electuarium liquidum modo præ-
dicto.

*Electuarium ad animale
facultatem in causa calida.*

R. trium sandalorum, diarrho-
don abbatis an. ʒ. i. os de corde cer-
ui, vnum nu. sacchari rosati tabu-
lati vel sacchari albi dissoluti in
aqua rosarum quantum sufficit.
fiat electuarium deauratum cum
foliis

foliis auri purissimi ponderis. 3. s.

Fiunt & electuaria laxatiua,
ad omnes superfluitates & mor-
bos, vt simul cum euacuatione ro-
boremus, exempli gratia ad mor-
bos chronicos ex pituita vel lentis
humoribus tussim excitantibus.

Electuarium ad morbos pe-
ctoris & ad tussim.

R. cassie recētis & passata per
setaceū ad vapore aquæ calidæ 3.
ij. s. diacarthami 3. vi. penidiarum
recentium & diaris simplicis an.
3. s. conseruæ violarum 3. ij. anisi
dulcis puluerizati, pulueris liqui-
ritiæ an. 3. s. syrupi violati quan-
tum sufficit: fiat electuarium li-
quidum ad formam opiatæ. Do-
sis est 3. i. vel 3. e. vel ad summū

G

3. f. quæ exhiberi potest ante prandiolum per horam aut sequi horam ipsam deglutiendo vel etiam ante prandiolum per quatuor horas propter diacarthami quod diagredion recipit, quod non conuenienter cibis preponitur. Item potest dissolui in decocto pulli vel in ptisanâ, vel in colatura communi pettorali & fiat potus exhibendus per quatuor aut quinque horas ante pastum. Exhibitionis autem modos prescribes pro natura & conditione ægri.

Electuaria autem talia per lozengas seu bolos sunt ex medicinis laxativis grati gustus, quæ & in puluerem redigi possunt, quorum formæ & modi sunt requirendi

rendi ex receptis diachartami & electuarij de succo rosarū: ad quorum similitudinē alia effingi possunt nostro proposito seruientia.

4. DE CONDITO

& Conserua.

Condita, sicut & electuaria, fiunt ad virium & primitiuorum membrorum robur, quæ potius respiciunt substantiam spiritalem, quam carniformem aut solidam, nisi quatenus imbecillitas virium sequitur instrumentarios morbos ipsarū: quare conualescentibus maxime accommodantur.

Conditum ad omnium virium roborationem.

G ij

R. Conseruæ anthos, id est rosis-
marini, conseruæ borraginis, bu-
glossæ, capilli veneris & cicho-
rij an. 3. ij. corticis citri conditi.
3. i. s. pulueris electuarij plinij-
sarcotico, pulueris electuarij ducis,
diarrhodon abbatis & triasantali
an. 3. s. folia auri sex nu. sacchari
albi quantum sufficit. fiat cōditum.

Ex iisdem autem pulueribus e-
lectnarij fit cōditum solidum
in hunc modum. R. pulueris elect.
plinij sarcoticon, pulueris dianthos,
pulueris ducis, diarrhodon abba-
tis, triasantali an. 3. ij. conseruæ
rosarum & cichoreæ an. 3. i. s. sac-
chari albi dissoluti in aqua rosa-
rum quantum sufficit. fiat electua-
riū per lozengas seu morsellos ad
modum.

modū manus christi ponderis 3.ij.

Consimili proportionē possunt fieri condita vel electuaria ad vnamquaque virtutis roborationem, vt exempli gratia vbi solum vitalis imbecilla fuerit, tunc electuaria & conseruas hanc respicientes ponam, calidas vel frigidās prout desiderat propria intemperies vel eius causa.

Electuaria calida facultatem vitalem respicientia.

Electuarium diambra.

Diamargariton calidum.

Diamuscum amarum.

Diamuscum dulce

De gemmis

Letificans galeni.

Electuria frigida.

G iij

FORMVLAE

Electuaⁿ uⁿ diamargaritō frigidū.

Diarrhodon abbatis quod est
temperatum.

Triansandali.

Conserua vtrunque intempe-
riem respicientes.

Conserua rosarum,

Borraginis,

Buglossæ,

Violarum.

Conserua frigida.

Conserua nymphaea,

Violarum.

Condita calida vitalem facul-
tatem respicientia.

Cortex citri conditus, qui in vtra-
que causa exhiberi potest.

Confectio de cinamomo

Confectio de xyloalo.

Cōfectio alkermes quæ familiaris
est

est medicis montis pessulani.

Zinziber conditum,

Pyra condita,

Poma condita & sic de alijs.

Electuaria calida ad virtutem
animalem.

Plivissarcoticon,

Dianthos,

Diamuscum dulce & amarum.

Mithridatū et Eherica opiatæ sunt

Conseruæ calidæ animalem
virtutem respicientes.

Conserua anthos,

Acori,

Rosarum quæ temperata est.

Itē opiatæ ferè omnes vt Mithridatum, Theriaca & aurea
Alexandrina.

Electuaria calida ad virtutem
naturalem.

G iiij

Diacalamenthum,
 Diacuminum,
 Diatrion pepereon.
 Aromaticum rosatum maioris de-
 scriptionis gabrielis.
 Diarrhodon abbatis quod reperiatur
 est & in vtraque causa oportunum.
 Diarvis salomonis, siue simplex.
 Dialacca & diacucurma, quae va-
 lent ad oppillationes iecoris & ad
 hydropem.

Conseruae calidae quae facultate
 naturale potissimum respiciunt.

Conserua eryngiorum,
 Conserua satyrii.
 Zinziber conditum.
 Cortex citri conditus.
 Carnes cydoniorum conditae.
 Pyra condita, & similia.

Ele-

*Electuaria frigida.**Tria sandali.**Diatragacanthum frigidum.**Diarrhodon abbatis.**Diamargariton frigidum.**Conseruæ frigidae.**Conserua violarum,**Cichoreæ**Nymphaeæ.**Conditum ad calidam in-
temperie totius venosi ge-
neris.*

*R. pulueris elect. trium sandalo-
rum 3. ij. pulueris diamargariton
frigidi & diarrodon abbatis an.
3. ij. Conseruæ cichorij & viola-
rum an. 3. i. s. sacchari albi disso-
luti in aqua endiuie vel cichoreæ
vel rosarum, quantum sufficit.
fiat conditum per lozengas pon-*

deris 3.ij. vel 3.ij.

Aliud ad eādem intēperiem.

*R. conseruæ cichoreæ, violarum
nymphææ, buglossæ an. 3. ij. s. con-
seruæ rosarū 3. i. s. pulueris triasfan-
tali & diamargariton frigidi an.
3. iiij. foliorum auri per lectu-
los positorum 8. nu. sacchari al-
bi quantum sufficit. fiat condi-
tum. Dosis cochlear vnum ar-
gentum.*

*Nonnulli in his conditis, vbi su-
spitio est venenositatis cuiusdā, vt
in pestilentibus febribus vel in de-
liquiosis seu syncopantibus ad-
dunt de semine citri, semine cardui
benedicti, de radice dictami, &
tormētillæ, & pro diuitibus de ra-
sura cornu vnicornis, quāvis apud*

an-

authores mentio nulla de ea sit, sed
solum opinione vulgi vincit, ut
exempli gratia in praedicto condi-
to subtrahe aliquota portione ele-
ctuariorum praedictorum, ut puta sub-
tripla parte aut subquadrupla, sic
scribi potest. Seminis cardui bene-
dicti, seminis citri, radices dictami
& tormentillae an. 3. i. vel 3. s.
ex his duae aut tres solum addi
debent.

Præterea electuariis & condi-
tis trochisci adduntur, ut exempli
gratia pro fluore sistendo trochis-
cos diacoralli, diarrhodon, de terra
sigillata, de bolo armenio, de ca-
rabe. Et pro cordis seruanda tem-
perie trochisci de camphora. De
quibus quantitas ponitur equalis

quantitati pulueris electuarius
quando saccharum nō admittunt.

15. DE PASTA REGIA

sive Mazapane.

Pasta Regia confectio est apud
neotericos sub hoc nomine v-
surpata quæ potissimum ordinatur
ad morbos pectoris, vel ad macilē
eius causas profligandas. Cuius se-
quitur formula ad ambas causas
scilicet morbos pectoris pulmonis-
que & macilentiam.

R. amygdalarū dulcium decor-
ticatarū 3. iij. pinearum recētium
mundatarum & temperatarū per
horas decem in aqua scabiosa vel
enula campanæ, vel aliqua huic
pro-

proposito apta, 3. s. pistaciorum recentium mundatorum & temperatorum per unum diem in aliqua aquarum predictarum 3. i. amyli diagacathi, gummi arabici an. 3. s. pulpa dactylorum, sebesten, passularum de damasco, vnius aut plurium ex istis vncie vnius quantitatem, sacchari albi dissoluti in aqua fontis vel rosarum vel enulle, quantum sufficit: fiat pasta regia quæ in formam placentulæ aut per bolos incidatur. Ponuntur etiã aliquando semina frigida maiora decorticata.

16 DE LOHOT SIVE

Eclegmate.

Lohot medicamentum est ad morbos pulmonis & pectoris.

puta ad dispnæas, apnæas, anhelationes, suspirationes, tusses siue per defluxionē alicuius substantiæ humidæ, vt sunt catarrhi, prout sæpius accidunt, seu per cōgestionem suboriantur.

Lohot ad pituitam impactam lentam & crassam.

R. elect. diaris salomonis & diaris simplicis an. 3. vi. lohot de pino 3 i. conferuæ enulæ campanæ 3 s. oxymelitis scillitici quantum sufficit: fiat lohot quo vtatur eger cū baculo liquiritiæ paulatim deglutiendo siue lambendo.

Si verò opus sit maiore detensione quàm incisione, detergentium quātitatē augebis & pro oxymelire scillitico Syrupum de liquiritia

aut

aut iuiubis aut de prassio, aut de hys-
sopo pones. Syrupum enim de hys-
sopo putant nonnulli abstersiuum
esse, solum ob dictum Auicennæ,
quod à veritate est alienum, vt
Mesue declarat.

Lohot compositum, lohot de pi-
no, lohot de caulibus sanum ex-
pertum, lohot de scilla per se cõ-
modè administratur, vbi tamen fe-
bris adest vt in pleuritide, ad expe-
ctorationem causæ materialis quæ
in fluxu est, partim verò iam de-
fluxæ, lohot in hanc formam con-
struimus.

Lohot in principio Pleuri-
tidis, vbi materia fluit.

R. elect. diatragacathi frigidi 3.
℥. penidiarum recentium, pilula-
rum albarum an. 3. iij. syrupi vio-

lati aut de iuiubis aut amborum
quantū sufficit: fiat lohot quo uta-
tur cū baculo liquiritiae paulatim
deglutiendo. Si verò materia par-
tim fluxa est, partim fluens, vtri-
que consulens facies lohot in hunc
modum.

R. elect. diuinis simplicis ʒ i.
diatragacathi frigidi ʒ. vi. peni-
diarum recentium, ʒ. iij. Syrupi de
iuiubis vel hyssopo, prout magis pu-
taueris intēdere materia iam flu-
xa vel fluenti: fiat lohot.

Fit etiā lohot ad defluxiones ca-
lidas & acutas siue erodentes, tuf-
sim excitātes, de caliditas & ero-
sio humoris obtundantur, tenuitas
verò & subtilitas ipsius incrassē-
tur, & partes subiectae ad quas fit
fluxio,

fluxio, tute à nocumento reddantur, vt exempli gratia.

R. elect. diatragacanthi frigidi,
 ʒ i. boli armeniae lotae in aqua rosarum ʒ .ij. trochiscorum de terra sigillata ʒ .ij. Syrupi de papauere quantum sufficit: fiat lohot. Loco diatragacanthi potest poni diapaouer, vel aequaliter de vtroq; itē trochisci de carabe in quibus ingreditur aliquid opij, addi possunt, modo nulla adsit circumstantia ex qua opium suspectum esset.

Dantur ista lohot ad phthisim hora somni, elect. diapaoueris, lohot de papauere, pilulae ad omnes morbos catarrhi Mesue ad hos vsus, horis iisdem & ad eandem intentionem admisceantur.

¶

17 DE BALNEO ET
Semicupio.

BAlnei vsus qui apud antiquos
 frequētissimus erat, nūc rarus
 est, nec eo, nisi in quibusdā morbis
 vtimur, vt in arthritide vniuersa-
 li, in paralyſi, in febris heſticis.
 Sed ad arthritidē quidē & ad pa-
 ralyſim balnea naturalia magis cō-
 ueniūt, in quorū tamē penuria, pa-
 rare poſſumus artificialia, incoquē-
 do in aqua herbas, radices, ſemina,
 flores, & metallica etiā nōnulla,
 ſicut morbus praeſens exigere vi-
 debitur. Semicupiu verò, quod lati-
 ni inſeſſum vocāt, eſt balneū par-
 ticulare quod accommodatur ne-
 phritici s, colicis, Iliacis doloribus,
 modū

modò ex apostemate non oriantur.
Prodest & ad morbo, Vteri: nam
ad prouocandos menses intempera-
turaeque Vteri corrigendas conue-
niens est praesidium.

Formula semicupij pro dolore
nephritico Vbi emollitionem
& dilationem meatuum, & do-
loris sedationem quaerimus.

R. radicū althææ ʒ iiij. foliorum
maluæ, bismaluæ, parietariæ, florū
camomillæ, meliloti, summitatum
anethi an. m. ij. origani calamēthi,
betonica, abrotoni an. m. i. seminis
lini, fœniculi an. ʒ ij. fursuris ma-
cri p. iiij. Repone omnia in saccu-
lo, & fiat coctio in sufficenti quā-
titate aquæ, pro semicupio.

Nota quod nephriticus etiam

Et ij

sine clystere prius iniecto balneū
ingredi potest.

Aliud semicupium,

Si colicus dolor vel nephriti-
cus videatur esse à ventositate plu-
rima vel ab humore frigido qui ca-
llefactione & attenuatione siue
incisione egere videatur, sic fiet
semicupium.

R. origani, calamenthi, summita-
tū anethi, camomillæ an. m. iij. fœ-
nigræci, carui, anisi, fœniculi an.
z. ij. baccarū lauri z. s. quod si im-
plexi fuerint affectus vel causse
affectuū plures, adicere poteris de
medicamentis proposito tuo ido-
neis, ut si mollitione sit opus, de fo-
liis maluæ, bismaluæ, parietariæ
violariæ.

Si

Si incisio aliqua necessaria iudicetur aut apertio meatuum, adde radicis asparagi, brusci, apij, quæ omnia inclusa sacculo coquuntur ad semicupiū. Similiter ad muliebria prouocanda fiunt infessus seu semicupia impositis medicamentis ad menses prouocandos idoneis, ut artemisia, sabina, marrubium, nepita, cyperus, grana iuniperi, quæ omnia ad m.ij. poni possunt.

18 DE EPITHEMA-
te, siue fotu.

Epithema fit ad multas intentiones, & primo ad iecoris intemperiem calidam corrigendam, cuius forma sit hæc.

H ij

R. aquarum endiuia, cichoreæ,
rosarum, solatri an. ʒ iij. aceti ʒ i.
pulueris elect. triasantali ʒ ij. siue
ʒ i. s. misce pro epithemate ie-
coris cum filtro, vel petia linea,
vel panno, vel sponsia infusa in
predicto liquore & admota ieco-
ri ante pastum per horam vel ses-
qui horam.

Fit etiam ad eandem intentio-
nem ex decoctis herbarum consi-
milium aquis predictis.

Si vero adsunt obstructiones ie-
coriscum intemperie eius calida,
hoc modo fit epithema.

R. cichoreæ cum toto, id est tra-
dice & herba endiuia nouella, a-
grimonia, quod eupatorium est, an.
m. i. florum cichoreæ p. i. quatuor
semi-

seminum frigidorum maiorum & minorum an. 3. s. cyperi 3. ij. lupinorum 3. ij. omnium sandalorum an. 3. i. squinanthæ 3. s. summitatum absynthij m. s. fiat sacculus & decoquatur in quatuor partibus aquæ & vna vini cum tâtullo aceti vnico feruore in vase terreo o-perto, & fiat fomētum more prædicto.

Valeat multum tale epithema in morbis ab oppilatione pendētibz: & accidentia ab oppilatione pendētia, vt est fluor, qui dicitur hepaticus, qui vt plurimum periodicus est. Item ad cachexias, quas iccoris intemperies cum obstructionibus parit. Itē ad initia scirrhorum, cui etiam, si scirrhus se prodiderit, rela-

II iij

xantia cum emollientibus addi possunt.

Fiunt etiam epithemata pro Ventrículo ad plures intentiones. Primum ad illius robur, ne recipiat superfluitates aliunde missas, & tunc cum stipticis fiunt. Secundo ad eius intemperiem corrigendam. Tertiò ad dolores eius sedandos, quæ tunc fiunt pro natura & conditione causarum dolorificarum, debita conseruata cōtrarietatis lege, prout causa quæque flagitat.

Forma primæ intentionis, Vt Ventrículus à defluxu vindicetur, & tutus euadat, & ne inflammationem vel abscessum patiatur.

R. rosarum rubrarum p. ij. arnoglossæ, plantaginis, an. m. s. summi-

mitatū absinthij m.i. tertiam partem, omnium sandalorum an. 3. ij. coralli rubri 3. ij. Reponantur omnia in sacculo, & fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ cū paulillo aceti cui etiam aliquid vini subrubri addi potest, & fiat fomentū. Corallum quamuis achymū sit, attamen non ab re ponitur in decocto, cum tota sua proprietate ad omnes morbos Ventriculi conducatur. ergo potius puluerizari debebit.

Epithemata ad alias intentiones ex propriis medicinis describi possunt, secundum formam propositi epithematis.

Ventriculo etiam ex oleo fiunt epithemata, ut oleo rosarum camomillæ absinthij, mastiches, myrti.

Notandum quòd in omnibus epithematis ad quancunque intentionem dirigantur, aliqua immiscenda sunt quæ essentia & robur membri, cui admouetur, cōseruent, quæ admodum in medicamentis introsumptis obseruandum vbiq̃ iubet Galenus.

Sunt autem epithema & fotus idē. Aliqui tamē distinguūt, dicētes epithema dici tantum eum fotum qui constat ex aquis distillatis & pulueribus simul mixtis: fotum autem dici generalius omnem qui ex decocto quaruncunque herbarum & radicum fit.

19. DE SACCULO.

Acculi iisdem de causis adhibentur ob quas & fotus fiunt.

Con-

Continent autem herbas, flores & semina, & alia quædā. Admouentur autem vel sicci, vel aliquo humore madefacti. Sicci seminibus & herbis potissimū constant, Madidi prius comprimendi sunt, quàm loco admoueantur.

Sacculus siccus ad colicā ventosam vel tympanitem.

R. milij vstulati p. iij. orobi, furfuris macri an. p. ij. florum camomillæ, summitatum anethi an. p. i. cumini, carui an. 3 ij. baccarum lauri 3. iij. fiant duo sacculi interbastati siue insuti inter duas telas cum bastituris magnitudinis competentis vt totum ventrem comprehendere possint, qui vicissim & alternatim calidi ventri adhibeantur.

*Sacculus humidus ad humoris
crudi coctionem, mollitionē,
discuſſionem.*

*R. florum camomillæ p. ij. ſum-
mitatum anethi, meliloti, organi
an. p. i. ſceniſſæ, ſeminis lini, an.
3 i. foliorum maluæ, biſmaluæ vio-
larie an. m. ſ. fiat ſacculus, vel ſi-
ant ſacculi duo qui coquantur in a-
qua vel lacte vaccino, & ex de-
cocto fiat fomentum cum ſpongia
vel filtro vel pannis, vel ſacculi
duo alternatim locis dolentibus ap-
ponantur.*

*Secundum hanc formā ad ſchir-
ros & durities ſacculi applicantur
ex partim mollientibus & partim
diſcutientibus, auctis viribus vel
emollientiū vel diſcutiētium, prout*

Cat

20 DE SCVTO.

SCuta pro stomacho dantur, propter easdem causas ob quas vnguenta & epithemata fiunt. Sæpius tamen ad aliquam ventriculi intemperiem corrigendam, & ad robur illi addendum ex pulueribus siccorum medicamentorum conficiuntur. Porro vices suppleunt vnguentorum vel emplastrorum quando propter eorum tedium patientes ea aspernantur.

Scutum contra intemperiem ventriculi frigidam cum aliqua substantia & ventositatibus.

FORMVLAE

R. menthae, sampluci, absinthij,
 siccorum an. p. i. vel 3. i. f. garyophil
 lorum, galangae, xiloaloes an. 3. ij.
 cumini, corallirubri an. 3. i. fiat pul
 uis ex quo fiat scutum cum pauca
 bombace interbastatum inter duas
 syndones, cum bastituris & ligis
 vt decet. Appendatur stomacho e
 uersum.

Pulueres non debent excedere
 sesquiunciam ad summum, saepe
 sufficit. 3. i. vel. 3. vi.

21. DE CATAPLASMATE.

Cataplasmata fiunt ex herbis,
 radicibus, seminibus, farinis,
 coctis in aqua vel lacte, mox addi
 tis axungis vel oleis prout res ef
 flagitat. Fiunt autem cataplasmata
 ad. var.

ad varias intentiones. Quandoque ad doloris sedationem, quandoque ad resolutionem, quandoque ad maturationem quādoque ad remollitionem duricie, quādoque ad cōsumptionem & exsiccationem humorum vel vaporum.

In promiscuis autem affectibus, etiam promiscue intentiones in cataplasmate cōmiscetur, ut remolientia cū discutientibus & discutientia cum sedantibus dolorem prout exempla sequētia demonstrabunt.

Cataplasma in oedemate in quo necessaria est remollitio cum discussione, seu ut dicunt, resolutione & doloris sedatione.

R. foliorum malvæ, bismalvæ, violariæ, an. m. i. vel m. s. radices

altheæ, radicis liliorum alborum, radice
 dicis ireos an. 3. s. vel. 3. i. florum ca
 momilla, meliloti et summitatū a
 nethi an. p. i. seminis lini fœnigræci
 vel potes dicere, farina seminis li
 ni, farina seminis fœnigræci farina
 hordei an. 3. s. vel. 3. i. vel etiā men
 surari potest per pugillum. cumini
 3. i. baccarum lauri 3. ij. croci 3. i.
 vel 3. s. axnugiæ anatis, anseris, me
 dulle crurum vitulorum, butyri re
 cētis, olei liliorū, olei irini an. quan
 tū sufficit. fiat cataplasma. In hoc
 cataplasmate tres intentiones com
 prehenduntur, remollitio, discussio
 & doloris sedatio, vt ex materia
 libus ipsum componentibus cogno
 sci potest.

Quantitas remollientium maior
 esse

esse debet si magis remolitionis
necessitas nobis insinuata fuerit,
& discutientium maior quanti-
tas, si discussio maior facienda est.
Similiter & de doloris sedatione.

Ergò in principio œdematis, ut
in principio cuiuscunque abscessus,
aliquid repercussuum quo parti-
cula confortetur, cum emollienti-
bus miscendum est. In augmen-
ti principio, plus remollientium,
minus discutientium. In fine aug-
menti & statu morbi, æqualiter
de vtrisque. In declinatione verò,
quasi purè discutientia & resol-
uentia ponenda sunt. In præsentī
forma cataplasmati nil stipticum
admotum est, quæ tamen apponen-
da erunt stiptica, in principio flu-

xionis ad mouere oportebit.

Quæ autem medicinae sunt quæ stipticitate polleant, & membri confortationem efficiant, quæ item molliant & discutiant, sunt ex tabulis authorum querendæ, vt Arnaldi & Saauarolla.

Fiunt etiam cataplasmata sine oleis & axungiis, vt est cataplasma illud vulgatissimum ex mica panis remollita in lacte bubulo, et parum incocta, cui vitelli ouorum nonnunquam miscentur cum paulillo croci, vt granis decem vel duodecim: & est cataplasma quo sæpè vtimur in doloribus podagricis.

EMplastrum instituitur ad varias intentiones. Eorum autem communis est forma tam medicis quam chirurgis.

Fiunt ex gummis, oleis, axungis & medicinis siccis permixtis cum aliqua portione cere sufficiens, vel etiam sine cera, si modò materialia possunt per se inspissari & coalescere.

Applicantur autem emplastra omnibus partibus, sed maxime ventriculo ob easdem causas ob quas Unguenta, cataplasmata & scuta ordinantur.

Emplastrum pro stomacho laborante intemperie frigida ob fluxionē frigidā substantia.

I ŷ

R. cerati stomachi confortatiui
 Galeni 3 ij. galangæ garyophyllorū,
 xylo aloes, coralli rubri an. 3. s. Cere
 dissolutæ pilo in oleo mastiches vel
 absynthij quantum sufficit simul
 malaxando. Fiat magdaleo ex quo
 fiat emplastrum extensum supra a-
 lutam ad formam scuti duplicata
 syndone, cum bastituris & ligis vt
 decet.

Potest etiam fieri ex simplicibus
 emplastrum ad prædictas intentio-
 nes ad hunc modum.

R. ladani depurati 3 vi. masti-
 ches 3. ij. thuris 3. i. coriandri præ-
 parati, coralli rubei, menthæ sicca,
 galangæ. an. 3. ij. xylo aloes, ma-
 cis an. 3. s. terebinthina 3. ij. cere dis-
 solutæ cum oleo nardi vel absyn-
 thij

thij vel mastiches, vel rosarum,
vel ex duobus aut tribus ex istis
quantum sufficit. fiat massa quæ
extendatur supra alutam, ad for-
mam scuti duplicata syndone cum
bastituris & ligis, & fiat scutum
pro stomacho vt decet.

Mone apothecarium dissoluat
gummi cum vino & oleo, deinde
reliqua misceat extra ignem.

Ceratum stomachi confortatiuū
Galenī, fit ex rosis, absinthio, ma-
stiche, spica narda, cera, oleo rosato.

In causis calidis & vomitibus
biliosis, similis formæ fiūt scuta ex
frigidis simplicibus vt est myrtus,
coriandrum, corallum, mastiche
quæ temperata est, psidia, balauſtia
item oleis, vt rosato, myrtino, cydo-

I iij

niorum, mastiches.

Fiunt & pro iecore emplastra pro sedanda qualibet eius intemperie, soluendis obstructionibus, & corroboracione.

Emplastrum ad calidam intemperiem iecinoris.

R. cerati sandalini ℥ ij. carnis Cydoniorum ℥ i. mastiches ℥ ss. coralli ℥ i. cere dissolutæ cum oleo rosarum quantum sufficit: fiat massa quæ extendatur supra alutam ad formam lunæ crescentis duplicata syndone cum ligis ut decet. Applicetur hepati.

Fiunt & emplastra doloris sedatiua, & partim maturatiua apostematū, partim resolutiua, ut exempli causa.

R.

R. mucilaginis seminis altheæ,
 fenigraci & seminis lini an. ʒ. iij.
 farina hordei ʒ. iij. olei liliorum al
 borū, pinguedinis gallinæ an. ʒ. ij. s.
 butyri ʒ. i. croci ʒ. i. vitellos ouoru nu
 mero ij. Coquantur mucilagines len
 to igne cum farina, ponendo vitel
 los ouorum in fine. Lenit enim &
 maturat omnia apostemata mista
 ex materia calida & frigida, &
 sedat eorum dolorem in quacunque
 parte corporis fuerint.

Si vis facere ipsum appropria
 tum ad omnia apostemata frigida,
 tunc adde ammoniaci, bdellij, sto
 racis liquidæ an. ʒ. i. & erit effica
 cissimum.

I iij

23. DE VNGVENTO.

Vnguenta quantū ad medicum spectat, fiunt ad dolores sedandos, alterationē prestandā. Scirrhorum remollitionē & discufsionem, praesertim in iecore, liene & ventriculo. Aliarum etiam intentionū causa, & ad alia ab istis mēbra chirurgica ratione fiunt, quorum formæ ex antidotariis petendæ sunt.

Vnguentum ad dolorem ventriculi sedandum ex causa frigida cū presentia alicuius substantiæ consimilis.

R. olei mastichini, nardini, absynthii an. ʒ. ʒ. s. garyophyllorū xyloaloes, macis, calami aromatici an. ʒ. i. galliæ moschata ʒ. i. vel ʒ. i. s. si sit

fit diues, quia cara est, cere nouæ quantum sufficit. fiat vnguentum pro stomacho & scutum cū bombace cum ligis vt decet, quod apponatur supra stomachum post vntionem.

Vnguentum ad dolorem ventriculi sedandum à causa calida ortum vt à fluxu bilis, qui sæpe accidit febribus.

R. olei rosati ℥i. olei myrtillorum vel cydoniorum ℥ss. sandali albi & rubei an. ʒ.ij. vel ʒss. cere nouæ lotæ in aqua endiuia vel rosarum quantum sufficit: fiat vnguentum pro stomacho.

Item fiat scutum ex bombace quod apponatur stomacho post vntionem.

In Vnguentis non transcendimus. 31.

Notandum est quòd aliqui lauant olea cum succo vel aqua distillationis herbarum frigidarum in causa calida, vel calidarum in frigida.

Aduertendum præterea nonnullos putare nulla Vnguenta vel cerata stomacho admoenda sine galanga, ut neque cordi sine mace vel croco, vel cerebro sine spica arabica, vel icori sine spodio, vel sandalo vel absinthio vel aliquo simili rectè putantes membrinaturam semper seruandam esse adstringentibus, non tamen semper prænominatis medicamentis. Nam seruanda est in omnibus causis con-

tra-

trarietatis lex, quæ in medicamentis violaretur, si galāga forma præscripta adderetur, quia galanga calida est. Siquidem roboratur satis natura ventriculi ex sipticis compositionem prædicti vnguenti ingredientibus, quod scilicet mediocriter temperata sint in caliditate, ut ex eorum natura patet.

Vnguentum ad scirrhus iecoris vel lienis, quibus hæc duo membra maximè sunt obnoxia.

R. radicis altheæ, radic isiliorū alborum an. ʒi. foliorū maluæ, bifmaluæ, violariæ an. m̄. i. florū camomillæ, meliloti, summitatum anethi an. m̄. s. farina fœnigraci fa-

FORMVLAE

rine seminis lini an. ʒi. gūmi am-
moniaci, vulgò serapini, ʒi. bdellij
mollis & subalbidij. ʒ. terebinthi-
næ ʒ. iij. gummi pini. ʒ. storacisli-
quidæ ʒ. ij. vel ʒ. iij. medullæ cru-
rum vituli vel cerui, si haberi po-
test, axungia anatis & gallinae, o-
lei amygdarū dulcium & irini an.
ʒi. s. vel an. quantum sufficit. Dis-
solue gummi cum vino & pau-
xillo aceti, & prædictis oleis ad-
datur cera noua quantum sufficit.
Mox axungis, dictis pulueribus
seu farinis seu herbis prius coctis
& pistatis omnia misceantur, &
fiat vnguentum.

In præscripta formula plura e-
moliunt quàm discutiunt, quia ma-
teria scirrhi id postulat primum.

Si acco-

Si accommodes prædictum vnguentum scirrho iecoris, aliquid de comis absinthij, de rosis, de squinantho, vel de spica nardi addi potest ad membri naturam & robur seruandum. Si lieni, aliquid tamaricis corticis radice caparis aut similia miscere potes. Si vero scirrhus ventriculi, absinthium, rose rubre calamus aromaticus, mentha & galanga addi possunt.

24. DE LINIMENTO.

Linimenta sunt vnguenta mollia & liquida quæ parum aut nihil cere recipiunt, fiuntque similiter ad eosde vsus, ad quos vnguenta.

FORMVLAE

Linimentum ad molliendum
& sedandum dolorem, ut
in pleuritide.

R. olei camomillæ, axungie
capi añ .3. s. butyri recentis sine sa-
le 3. ij. modicū cere loræ: fiat lini-
mentum.

25. DE FRONTALI.

Frontale seu splenium fit ad dolo-
res capitis anteriores sedandos
vel ad somnum conciliandum.

Ad capitis dolores sedandos ex
intemperie calida, ut in febris
sæpe contingit: Item à causis fri-
gidis fit frontale, ut Galeno placet,
ex rosis rubris in aceto macera-
tis,

tis, positis interdum inter duas te-
las latitudinis trium digitorum
& longitudinis, ab vna aure ad
alteram: vel fit ad eandem inten-
tionem in hunc modum.

R. rosarum rubrarum p.i.f.
florum nymphaeae, violarū an.p.i.
betonicae, meliloti an. p.f. ponan-
tur omnia inter duas syndones, si
patiens sit diues, vel inter duas te-
las si sit pauper, & fiat frontale
intersutum vt decet, pro fronte &
temporibus. Si verò somnum con-
ciliare volueris, adde dicto fron-
tali folia lactucae vel papaueris al-
bi recentis, vel mandragorae locis
& temporibus quibus haberi pos-
sunt, sed parum ex istis frigidis. Om-
ni autē tempore semina papaueris

albi vel cortex capitum papaueris
albi, vel semen lactucæ, vel semen
iusquiami imponuntur, vt exem-
pli gratia.

R. florum nymphæ, violarum
& meliloti an. p. i. florum lactu-
cæ vel papaueris albi an. m̄. vnius
partem tertiam, vel alterius ipso-
rum m̄. s. seminis papaueris albi 3
ij. seminis lactucæ, seminis anethi,
seminis hyoscyami albi an. 3. s. Con-
rundantur omnia & fiat frontale
inter telas vel syndones cum ba-
stituris & ligis vt decet.

Prædicto frontali melilotum &
semen anethi adduntur ad confor-
tandum cerebrum, & vt à frigidis
non lædatur.

In cephalalgis à causa frigida
fiunt

sunt frontalia ex herbis & floribus calidis, vt salvia, roremarino, camomilla, betonica, bryonia, meliloto & similibus.

Frontalia antequā fronti adhibeantur, aliquo liquore perfundi solent, vel vapore aliquo suffiri, vt exempli gratia.

R. aquarum rosarum betonicae & melissae an. ʒ. i. aceti ʒ. s. misce, ex predictis aquis aliquota portio effundatur super tegulam ardētem vel aliquid simile. Euaporetur predictum frontale ad vaporem predictarum aquarum.

Illumuntur fronti multa ad easdem intentiones ad quas frontalia fiūt, vt in causa calida vnguentū populeū, rubea trochiscata dissoluta.

K

in aqua conueniente intetioni: quæ
tamen in raro est usu apud Parisi-
enses.

In causa autem frigida mithri-
datiū vetus plerisque illinitur &
aurea Alexandrina & similia.

In omnibus causis vtilissimè Ga-
leno 12. therapeutices, oxyrhodiniū
illinitur, quod fit ex oleo rosaceo et
sexcupla parte aceti, vt exempli
gratia.

R. olei rosati ʒ i. aceti ʒ. ij. misce
agitando in phiala: vel sic in causis
calidioribus, vbi ad præcautionē ne
phreniticus affectus oriatur, frigi-
diora admiscemus in hunc modum.

R. olei rosati ʒ i. olei nenupharis ʒ.
s. olei papaueris ʒ. ij. succi solatri vel
lactuce vel papaueris albi, aque ro-
sa-

sate, aceti an. 3. f. misce, agitando in phiala diutissime. Linatur pars anterior capitis, imò totum caput si cerebrum inflammationem senserit.

26. DE CVCVFA, ET
Semicucufa.

*C*ucufa fit pro cephalalgia, id est doloribus capitis, potissimum frigidis, & nonnunquam ad catarrhos sistendos: exempli gratia.

R. sampsoci id est maiorana, rosmarini, utriusque stecados, arabica & citrina an. p. i. rosarum rubrarum p. i. f. corticis citri sicci, granorum alkermes an. 3. iij. macis, piperis longi, cubebarum garyophyllorum

an. 3. s. fiat pulvis ex quo cucuffa
fiat inter duas syndones cum pauca
bōbace interbastata, vel cū tomē-
to siue bourra vulgò, vel rasura
squarlatæ, seu panni coccinei, ad
formam & mensuram datam.

Quòd si dolor decumbat plus in
anteriorē partē, plus puluerum
siue specierum erit ponendum in ea
parte. Similiter si in posteriori &
æqualiter in toto capite fit cephal-
gia.

Semicucufa verò dicitur quādo
vni tantū parti prouidemus.

Si verò catarrhos sistere volu-
mus, tūc stiptica miscemus, vel ex
purè stipticis cucufam facimus, frigi-
dis vel calidis prout causa postulat.

Ergo cōponimus cucufam cum
milio

milio vſulato vel non vſulato,
mirtis, nucibus cupreſſi, ſandara-
cha, vulgò vernice, cortice thuris,
& ſimilibus ſtipticis.

27. DE SVFFITV.

Svffitus ſiūt ex rebus ſiccis ad ſi-
ſcedas diſtillationes, quæ è cere-
bro decumbunt in partes ſubiectas:
& ſiunt ex medicamentis adſtrin-
gentibus, vt,

R. roſarum rubrarum p. i. maſti-
ches ꝓ ſ. vernicis, ꝓ i. miſce: fiat ſu-
ffitus capitis. vel,

R. milij p. i. roſarum rubrarum
p. ſ. vernicis, olibani añ. ꝓ ſ. miſce
pro ſuffitu capitis.

Nota quòd vbi diſtillatio decumbit

K iij

in pulmones, & sputa inde sequuntur, non est suffitus accipendus per os, quonia nimis constringit anhelitum & impedit expuitionem, incrassando humores. Sed debent tantum suffiri tegumenta capitis, vel lana, quæ capiti superponatur.

28. DE COLLYRIO.

Collyrium est medicamentum in forma liquida quod adhibetur ad sanandos oculos. Quare cum varia sint oculorum mala, fiunt etiam collyria diuersis modis. Alia enim ophthalmiæ principio conueniunt, alia in statu, alia autem in declinatione quæadmodum &

in

in reliquarum particularum inflammationibus. In principio igitur debent fieri ex reperiuntibus frigidis & stipticis, ut albumine oui, mucilaginibus seminis cydoniorum, & psyllij, & reliquis eiusdem facultatis, vel solis, vel dilutis cum aquis convenientibus, ut.

Collyrium in principio ophthalmie.

R. albumen vnius oui, agitur cum aqua rosarum, vel plantaginis, vel mellissæ, vel omnibus his, & fiat collyrium quod iniiciatur intra oculum dolentem. vel,

R. mucilaginis seminis cydoniorum extracta cum aqua plan-

K iij

taginis vel rosarum 3 i. misceatur cum albumine oui multum agitando cum spatula, & fiat collyriū. Quod si dolor non est in oculo nec rubor, sed sordes tantum quæ siccari debet, cōuenient collyria ex ruthiā preparata, & aloë lota, & lapide calaminari & reliquis similibus, quæ excipi debent cum aliquo liquore conuenienti, nisi malis pulueres ipsos siccos imponere oculo. sic enim magis sordes extergent & desiccant.

29. DE NASALI SIVE
 ERTHINNA

Inciuntur intra nares medica-
 menta ad multas intentiones, ut
 ad

ad sistendum profluvium sanguinis è naribus, ad mouendas sternutationes, vt in prouocatione partus vel eductione secundarum post partum retentarum, præterea ad expurgationem cerebri.

Id autem fieri potest per varias formas, vt per pulueres siccos qui intra nares insufflantur, vel per liquida, quibus nares inunguntur, vel per solidiora corpora, quæ intra ipsas immittuntur.

Nasalia ad sistendum profluvium sanguinis per nares.

R. pilos qui sunt in ventre leporis. p. s. lanuginis salicis, p. s. boli armeni & sanguinis draconis puluerizatorum an. 3. i. Incidantur pili minutissimè, & misce simul

OTIOT

omnia, quæ insufflentur intra na-
res, vel dissoluantur ea omnia cum
aliqua aqua stiptica, vel cum succo
alicuius herbæ, vel cum albumine
oui, additis etiã si velis balaustiis
vel malicorio vel acacia pulueri-
zatis, & cū panno lineo fiat nasa-
lia, quæ in prædictis medicamentis
intincta, indantur intra nares.

Nasalia ad sternutatiões ex-
citandas.

Excitatur sternutamēta ex sic-
cis pulueribus inspiratis, qui acres
sint & mordicantes, quales sunt
piper, pyrethrum, staphisagria, ra-
dix ireos puluerizata.

Eadem materialia possunt exci-
pi aliquo liquore & inungi nari-
bus, vel cum panno aut serico con-

torto

orto immitti intra vnā nārem,
vel intra ambas.

30. DE APOPHLEGMA-
tismis.

Apophlegmatismi sunt medi-
camenta quae ex cerebro pi-
tuitam in os prouocant. Valent ad
vacuandum cerebrū. In crebro vsu
est mastix, quae diu detenta in ore
& masticata pituitam elicit.

Item saluia, cuius folia in ore
detenta, similiter pituitam euacu-
ant per os. Item noduli ex pyre-
thro, pipere, staphida agria, radice
ireos & panacis, contenti in ore.
Præterea gargarismata ex iisdem
medicamentis composita. Fiunt e-
tiam ex iisdem rebus vnguenta

quibus palatū illinitur. Illa enim calore suo & acrimonia pituitam attrahunt per colatorium palati.

31. DISTILLATVM RE-
stauratiuum.

Funt distillata ad viriū robur sustentandum, ægro iam debili existēte nec potente cōcoquere solidius alimentū. Sunt autem mixti generis, scilicet partim alimenta & partim medicamenta. Componuntur autem ad varias intentiones. Alia enim adstringunt, vt in proflumiis alui: alia alterāt, vt quæ in febribus ad refrigerandū dātur, aut in morbis frigidis ad calefaciendū: alia verò venenis & malignitati humorū resistunt, vt in febribus pestilentialibus. Fiūt autem
hoc

hoc modo.

*Distillatum restauratiuum
adstringens.*

R. conseruarii cichorii, rosarii,
symphyti, cornelorum & melle cy-
doniorum an. 3 ij. pulueris elect.
diarrhodon abbatis, triasfanti an.
3 ij. trochiscorum de carabe, de ber-
beris, & de terra sigillata an. 3 s.
coralli rubri lapidis hematidis an.
3 i. aque decoctionis caponis vni-
us, vel duorum alteratorum cum
plantagine, cētinodia, thapso bar-
bato, lactuca, semine berberis, su-
maac & omphacio, lb. viij. Re-
pone omnia in alembi co cū car-
nibus duorum pullorum, vel dua-
rum perdiciū, vel duarū turturum,
vel vnius caponis, vel plurium ex

his, & cum mica vnius panis albi
vel duorum panum madefactorū
in aqua rosarum: fiat distillatio in
balneo mariae, lento igne.

R. prædictæ distillationis ℞. s. suc-
ci maligni granati ℥ i. vel ℥ i. s. saccha-
ri rosati ℥ ij. cinamomi electi. 3. pas-
sentur per manicam Hippocratis:
utatur eger omni hora.

Distillatum restauratiuum
refrigerans.

Quod si vis facere distillatum
quod vim habeat refrigerandi, ser-
uata eadem compositionis ratione
pro conseruis adstringentibus ad-
des refrigerantes, vt conseruā nym-
pheæ, violarū, rosarū, cichorij, me-
lissæ, & similiter electuaria fri-
gida, vt diamargaritō frigidū &
tro-

trochiscos de camphora, & alterabitur decoctio carniū cum lactuca, acetosa portulaca, scariola atque similibus.

Distillatū restauratiuū ad febres malignas & pestilētiales.

R. conseruariū violarū, nenupharis, melissæ, borraginis & buglossæ an. 3. ij. corticis citri conditi 3. i. radicis dictami & tormētilla, rad. angelica, rad. gentiana an. 3. f. pulueris elect. diamargariton frigidis, omniū sandalorū, boli armeni, trochiscorū de cāphora, ligni aloes an. 3. ij. rasuræ eboris, cornu cerui, macis, cinamomi, gariophyllorum seminis cardi benedicti an. 3. i. theriacis veteris 3. ij. aquæ decoctionis duorū pullorū, vel caponū al-

FORMVLAE REMED.

teratorū cū acetosa, scabiosa, lactuca, borragine, buglosso quart. 3. Repone omnia in alēbicho vitreo cū carnibus quibusdam, & cum micis duabus panum alborum in vino albo infusis. Fiat distillatio lento igne vt decet.

R. predictæ distillationis lb. s. syrupi de acetositate citri 3. ij. misce. Vtatur eger omni hora.

F I N I S.

ls -

